

ADMINISTRAȚIUNEA
TIPOGRAFIA:
BRAȘOVU, piața mare Nr. 22
scrierile nefranțose nu se pri-
mesc. Manuscrisurile nu se re-
trimite!

BIBLIOTECA DE ȘTIINȚĂ:
Brașov, piața mare Nr. 22
Inserate mai primesc în Viena
Budași, Kossuthstrasse & Teiger
(1000. Maas), Ferri, Schalk, Alois
Kerndl, H. Dukas, A. Oppel, J. Don-
sborg; în Budapesta: A. V. Gold-
berger, Anton Mezes, Eckstein, Bernat;
în Frankfurt: G. L. Domb; în Ham-
burg: A. Steiner.

Prețul inserțiilor: o serie
numără pe o coloană 5 or.
50 or. Simbru pentru a pu-
blicare. Publicări mai dese
după tariful și învotată.
Reclame pe pagina III-a o
seră 10 or. v. a. sau 80 bani.

GAZETA TRANSILVÂNIEI

(NUMERŪ DE DUMINECĂ 35)

„Gazeta” este în să-care și
ABONAMENTUL PENTRU ANUL-UNGAR:
Pe un an 12 fl., pe șase luni
6 fl., pe trei luni 3 fl.
PENTRU ROMÂNIA și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 franci, pe trei luni
10 franci.
Se prenumără la toate oficiile
postale din țară și din afară
și la ad. colectorilor.
ABONAMENTUL PENTRU BRAȘOVU:
la administrație, piața mare
Nr. 22, etajul I.: pe un an
10 fl., pe șase luni 5 fl., pe trei
luni 2 fl. 50 or. Cu două în
casă: Pe un an 12 fl., pe
șase luni 6 fl., pe trei luni 3 fl.
Un exemplar 5 or. v. a. sau
15 bani.
Atât abonamentele cât și
inserțiile sunt a se plădi
înainte.

Nr. 193.—Anul LIV.

Brașov, Duminică 1 (13) Septembrie.

1891

Brașov, 31 August v.

Pe când scriem aceste rân-
duri, Majestatea Sa împărătească și
regescă apostolică este așteptată
în orașul Bistrița, unde sosese
astăzi cu scopul de a asista la
manevrele de toamnă ale armatei
imperiale, ce se vor face în țin-
utul acesta de mătă-nopte al
Transilvaniei.

Este acum a patra-ora, că mo-
narchul nostru pășese pe pământul
ardelenesc, pe acest
străvechi pământ, îngrășat cu
sângele și cu sudoarea Românilor.

Dela prima vizită împărătească,
făcută în 1852, până astăzi s'au
săvârșit mari schimbări în viața
poporului românesc din Ardeal,
schimbări, ce au influențat în
mod însemnat și asupra rapor-
turilor lui cu capul statului.

Nu ne vine nicicum în minte
de a lăuda timpul de atunci al
absolutismului austriac, der în
fața visei a treia ce o face Ma-
jestatea Sa țerii Ardélului de când
ne aflăm sub regimul unguresc,
nu putem să nu arătăm, că
acel absolutism pe față n'a
căutat să înstrăineze nici pe a
dece parte pe Domnitor de po-
porul său credincios românesc
așa, cum își dă silință a'lu în-
străina absolutismul unguresc,
care s'ascunde sub masca parla-
mentarismului, și a constituționa-
lismului.

Dovada cea mai nouă pentru
acesta este limbajul, ce-lu pōrtă
foile celor de la putere în ajunul
sosirii monarchului la Bistrița.

Nu e vorbă în foile acestea
unguresci de aceea, cum vor fi
intimpinate de monarch, cu gra-
ția și bunăvoință, poporele din
Ardel, ci se vorbește numai de
„cuvinte aspre,” ce ar voi să le
adreseze, și de „dojane” și „sentințe
nimititoare,” ce ar avé de gând Dom-

nitōrul să le pronunțe față cu
înaltul cler românesc ș. c. l.
Ni-se spune chiar, că admonierea,
ce s'a dat ȳilele acestea, cu pri-
legiul manevrelor din Galgoț,
clerului național slovac, ar privi
și pe Români ardeleni, și cu deo-
sebire pe aceștia.

Din toamna anului 1887, de când
a fost Majestatea Sa ultima oră
în Ardel, când cu manevrele din
jurul Clușului, până astăzi nu
s'a petrecut nimic în sinul po-
porului român, ce ar pute arunca
cătusi de puțin o umbră măcar
asupra lealității acestui popor
cătă tron și patriă, der s'au pe-
trecut în sinul celor, cari eser-
cită ađi absolutismul parlamen-
tar în țară, lucruri, cari au tre-
buit să amărăscă pe Români
până în suflet; s'au călcat, pe
față și în ȳia mare, legile sanc-
ționate de Majestatea Sa față cu
gimnaziile noastre din Beiuș și
Năsăud și cu școlele populare
române din comitatul Șabolciu,
cu scopul de a le desbrăca de carac-
terul lor legal românesc; s'au
înmulțit și înăsprit măsurile
violente în potriua limbei și a
culturei noastre românesce și s'a
adaus la lungul lanț al legi-
lor asupritore pentru naționali-
tatea română, încă o lege care
tinde a maghiarisa chiar copilașii
noștri din frageda etate dela 3—6
ani.

Tōte acestea s'au săvârșit în
paguba și în detrimentul po-
porului român de cătă adversarii
lui seculari și totuși noi Români
să fim aceia, cari să merite as-
pră mustrare din partea Suvera-
nului?

Der nu este privilegiul bine
ales de a reimprespa necazurile
și durerile poporului. Totuși am
trebuit să ne punem întrebarea
de mai sus în fața agitațiunii

necuviincioase și dușmănașe a pres-
sei unguresce în ajunul sosirii
Monarchului nostru.

Ceea ce însă ne credem da-
tor a spune în acest moment
cu tōtă sinceritatea, cum am
spus-o și în 1887, este că să simte
măhnit Românul ardelean, pen-
tr-că împrejurările triste politice
de ađi nu-i ertă și lui de a să im-
părtăși, în egală măsură cu conlo-
citorii săi maghiari, de bucuria,
ca să se pōtă apropia, ca Români
și ca națiune cu egale drepturi,
de capul statului și ca să-l pōtă
saluta așa cum să cuvine unei
nații atât de numeroase și cu atâtea
merite pentru tron și pentru țară.

Mai ȳicem ce am ȳis și
atunci, că nu pōte fi nici-odată
intențiunea Suveranului nostru,
ca noi Români să renunțăm la ceea
ce tōte poporele din lume își păș-
trăză cu cea mai mare scumpē-
tate ca cel mai prețios odor,
la limba și la naționalitatea ro-
mână; nu va pute nici-odată con-
damna nisuițele noastre pentru
asigurarea existenței noastre națio-
nale, Majestatea Sa, care — ca
să nu mergem mai departe —
a declarat sărbătorește în dis-
cursul tronului cătă dieta ungu-
rescă din 1868, că dorința sa este,
ca „statul să asigure popōrelor
nemaghiare libertatea și desvol-
tarea limbei lor materne în mod
egal.”

În această firmă credință în-
cheiam și acuma, cum am în-
cheiat cu ocaziunea visei Ma-
jestății Sale la 1887:

În momentele, când Majesta-
tea Sa Monarchul nostru se află
în mijlocul populațiunii arde-
lenesc, nu putem să dăm es-
presiune mai viuă sentimentelor
noștre de omagială supunere, de-
cătă înălțându rugile noastre cătă
ocrotitorul popōrelor și al sta-

telor, ca să-i protēgă pașii săi
și să-l lumineze asupra tendinșe-
lor și scopurilor acelora, cari
îngrădindu-l de tōte părțile pentru
ca să nu mai pōtă pătrunde la el și
plāngerile Românilor, ne clevetesc
și ne înegresc fără cruțare; să-l lu-
mineze asupra patriotismului și a
lealității poporului român; să-l lu-
mineze asupra stărei noastre tris-
te și asupra adēnei nemulțu-
miri, ce a cuprins poporul no-
stru, pentru-că nu întimpină ceea
ce întōdēuna i-a pus în vedere
Domnitorul său: respectul lim-
bei și a'lu naționalității sale, nu în-
timpină sprijinul, ce dator este
statul a-lu da desvoltării sale
naționale, nu întimpină o egală
și dreptă tractare!

CRONICA POLITICĂ.

— 31 August (12 Sept).

— ȳilele acestea s'a dus Majesta-
tea Sa între Slovaci din Ungaria,
pentru a lua parte la manevrele
dela Galgoț (Freistadt) în comitatul
Nyitra. Sosind la gara din Galgoț
Majestatea Sa, ȳic foile unguresce,
indată a întrebă pe judele de cerc
Benkeo, decă unguresc este ȳinutul
acela și decă progresază maghiarisarea
în acel ȳinut?

Urmându mai târȳiu primirea
deputaților, Majestatea Sa primi
calduros pe toți reprezentanșii,
cărora le vorbi forțe cu multă
iubire, afară de reprezentanșii
clerului bisericeii slovace evange-
lice augustine, cari se prezentă
sub conducerea episcopului Baltik.
Când se prezentă aceștia, foile
unguresce spun, că pe Majesta-
tea Sa l'ar fi cuprins un fel de
mână și în termeni aspri le-au
ȳis. „Spereș și așteptă, ca tōdēuna
să cultivați cu zelă între credincioșii
de ori-ce limbă sentimentele
credinșei, evlaviei și ale patrio-
tismului curat și ferit de direcții
păgubitoare.”

Foile unguresce consideră
vorbele acestea ca o aspră
dojană la adresa Slo-

FOILETONUL „GAZ. TRANS.”

Din viața pictorilor renumiți.

I.

Gentile și Giovanni Bellini.

Pictura italiană, în privința desvol-
tării și a zelului, abia pōte arăta
mai meritați bărbați, ca pe fundatorii
școlii venețiene, pe frații Bellini.

Numele „artisti” pe timpul acela
era onorat mai mult ca în ȳilele
noștre, der și aceea e dreptă, că ei
l'au purtat ou mai mult merit și
demnitate.

Vestea fraților Bellini străbăt
într-ȳea Europă. Admirarea și onōrea
față de aceste două nume fū atāt de
mare, încăt domnitorul imperiului
otoman de atunci, Mahomed al II-lea
scrise la senatul din Veneția, ca să-i
trimită pe marele *maestro*, a cărui
renume a ajuns până la mureii Bizanțului.

Invitarea puternicului domnitor
a fost pentru Giovanni, care într
tōte era superiorul fratelui său, —
der senatul temēdu-ș comōra sa i-a
denegat lui Giovanni dreptul de a
se putē depărta. Gentile însă, pentru
a salva onōrea numelui italian, der
tot-odată

pentru a încunja mania marelui
Sultan, se duse el în locul fratelui
său.

Sosind Gentile, el fū primit cu
tōtă onōrea și distincțiunea. Infricoșă-
tul Sultan a făcut totul, ca să afle
voia marelui artist. Firesce, toți l'au
oređut de Giovanni începēdu dela
Sultan până la ultimul căruș.

La a treia întâlnire Sultanul își
esprimă dorinșă de a vedē cātva
picturi din ale marelui artist, pe cari
acesta le aduse cu sine din Veneția
pentru a le arăta.

Pe timpul acela încă nu se zugră-
vea pe pânză*). Gentile aședă
chipurile sale unul câte unul în
fața marelui domnitor și nu fără a
tremura pivia la sprincenele de
renume istoric ale domnitorului,
cum acele erau acūși netede,
acūși contrase.

— Sunt frumose — bune — ȳise
domnitorul..... — Ah, acesta
întru adevērt e frumos — strigă
surprins, când palidul artist îl arăta
o scenă din tăierea capului Sf. Ioan
bo-

*) După cum se susține, Tizian, titanul
aceleiaș școle, a fost primul care a
zugrăvit pe pânză, deși Phisius
amintese despre un chip zugrăvit
pe pânză de pe timpul lui Nero.

tezătorul — când Erodiada aduce
pe o tipsă părintelui său tiran
capul tăiat al s. martir.

— Acesta forțe frumos — der
— aici e greșit — ȳise lovind
cu degetul pe pânză unde era
capul tăiat — acești ochi săngeroși,
buze galbene, umflate nu sunt
fidele. Capul tăiat pōspētă nu e
așa!

Nu-i mirare, că avea esperință
în aceasta, căci în domnia lui
multe capete au ajuns pe tipsia
de argint.

— Se pōte mărte Sultane — ȳise
artistul palid, — der acesta
nici nu o potē sol. N'am avut
model după care să lucr!

— „ȳi voiu da eu îndată
unul!” — ȳise sultanul privind
în jur. Toți cei de față stătura
înaintea lui tremurându, cu
fețele îngălbinite. Din ochii lor
se putea ceti, că cunosc pe
domnitorul lor.

Sultanul făc semn, — peste
cātva minute întră aga aducându
în sală un sclav. Sultanul puse
pe artist înaintea stativei (de
zugrăvit) și acesta asemenea
tremurându se supuse.

Sclavul se aruncă înaintea
marelui domn, cum zări fața
lui strălucită. Domnitorul
îl făc semn ca să se școle,

până atunci aga își scose
incet iataganul și cum se ridică
sclavul, ou-o lovitură îi rătzeză
capul.

— Aici ȳi-e modelul — ȳise
cătă artist, — și acum corege-ți
greșala!

Gentile trāmurādu luă
penelul... Nici odată nu a
zugrăvit mai iute și mai bine
ca acum, — der și curgeau
de pe fața lui sudorile crunte.

Acēștirānă întră atātă lă
spăria pe artist încātă în ȳia
următoare... frumuselă a fugit
dela turcul diletant.

Din minutul acela pictorii
italieni încungiurau Constantinopolul.
Toți se temeau, că îi va
tracta cu asemenea modeluri.

Frații Bellini după aceea
merseră tot înaintea pe
cariera lor. — Multă forțe
multă le pōte lor multămi
școla venețiană. Secretul
coloritului admirabil, care e
propriu școlii venețiene, și
pe care Tizian l'a ridicat la
punctul cel mai înalt, —
dela ei l'au căștigat, — și
cum a încetat școla venețiană,
a încetat și acest farmec al
picturii, pe veci! —

II.

Antonio Allegri Correggio.

Un bărbat cu față plină de
sufărinșă zace pe un pat, ce
arată miseria

vaciloru naționalisti și de aceea stau să turbe de bucurie, vrsându-și din nou focul dela inimă asupra bieților Slovaci. Așa le trebuie — dicu acele foi, Slovaci au meritată dojana Majestății Sale, deoarece „pe întregu teritoriul comitatelor Nyitra, Trencin, Arva, Lipto și Turoz răsuna până acum ecoulă cuvântărilor preoților, învățătorilor și advocaților, cari stau în serviciul panslavismului și în cari cuvântări ocărau și injurau pe Maghiari și prin toate mijlocele ațuau în contra ideii de stat maghiar. Ei propovăduiră doctrina urei celei mai sëlbatice în contra Maghiarilor“.

Va să dică foile unguresci consideră cuvintele de mai sus ale Majestății Sale ca o pedepsă dată Slovacilor, cari nu vrău să se alipescă la „ideia de stat maghiar“. Ba fiindcă Românii sunt încă și mai mari dușmani ai maghiarisării, foile unguresci consideră vorbele de mai sus și ca o dojană dată înainte la adresa Românilor. Astfeliu „Buda-desti Hirlap“, în articolul său de fondul dela 10 Septemvre n. dice între altele:

„Cuvintele regesci rostite în Galgoș, voru răsuna ca un tunet măniosu la Bistrița-Năsăud, unde metropolitul român va aduce omagii tronului ungurescu. Căci întocmai după cum panslavismul nu e la locu potrivit pe scaunul episcopesc, totu asemenea nici pe scaunul arhiepiscopesc nu are locu dacoromânismul“.

Totu asemenea se exprimă și „Egyetértés“, care încă în numărul său dela 9 Septemvre profetește, că și Românii din Ardeal, cu ocazia prezenței Majestății Sale la Bistrița, se potu aștepta din partea Majestății Sale la „nsemnate declarațiuni de natură politică“.

Sub asemenea auspicii se înțelege de sine, că presa ungurescă se bucură foarte mult de prezența Majestății Sale printre naționalități, dăr pe lângă totă bucuria asta, s'ar înșela grozav, dacă ar crede, că după asta numai decât naționalitățile vor înceta de-a mai fi naționalități și toate se voru grăbi a îmbrăca cămașa de forță a maghiarisării. Existența națională stă mai pe sus de toate și acesta trebuie s'o scie odată „patrioții“ unguri și să nu se mai sdrubăcescă înzadar.

— Diarul din München „Neuste Nachrichten“ află din isvoru siguru următoarele: Impăratul Germaniei a lăudat cătră o persoană înaltă manevrele armatei austro-ungare. Cu deosebire laudă densusul hărnicia rezerviștilor. Impăratul dice, că e fericit, că aliatul său are o armată gata de război.

SCIRILE DILEI.

— 31 Augustu. (12 Sept.)

Statutul fondului de pensune al Archidiecesei române gr. or. din Transilvania, votat în ședința sinodului archidieceșan dela 6 (18) Maiu c., s'a publicat în Nr. 89 alu „Telegrafului Român“. Fondul acesta este menit pentru pensionarea preoților din archidieceșă, a funcționarilor consistoriali, a profesorilor seminariali și a celor dela școlile medii și comerciale, precum și pentru pensionarea veduvelor și ajutorarea orfanilor. Fiă-care preot și profesor are să plătescă la acestu fond odată pentru totdeuna o taxă fundamentală de 20% dela suma pensunei, la care aspiră, și pe lângă acesta funcționarii salariați voru ave să plătescă o taxă anuală de 3%, er ceialaltă o taxă anuală de 2% dela suma maximală de pensune, la care aspiră îndreptățitul. Cine a plătitu continuu 40 de ani, seu ca profesor 30 de ani, e scutit de a plăti mai departe. La fondu contribuie fiă-care parochiă de cl. I 10 fl. de cl. II 6 fl., de cl. III 4 fl. Suma maximală a pensunei s'a satorit de-ocamdată astfel: pentru funcționarii consistoriali și pentru profesorii cu salare fixe, în sumularului, celu avea în momentul când devine pensionat; pentru protopresbiteri 600 fl.; pentru parochii de cl. I 400 fl., de cl. II 300 de cl. III 200 fl. Drepul de pensune se dă după 10 ani de serviciu.

Pensionare. Foile unguresci comunică scirea, că în urma schimbării spanului dela Făgăraș, singurul vice-spanu român, ce se mai află în funcționare d-lu *Dănilă Grămou*, a cerut să fi pensionat. Pensionarea i-s'a și hotăritu din partea comisiei însărcinate cu acestu lucru și acum rămâne numai să fi aprobată din partea adunării comitatense. Ca urmaș alu d-lui Grămou, foile unguresci amintesc pe *Kapocsányi Mor.*

Școlă românească în Panclova. „Egyetértés“ scrie, că Românii din Panclova au înaintat un memorandum la magistratul orașenescu în care ceru a se înființa și o școlă elementară orașenescă cu limbă de propunere românească. Motivul ce i-au îndemnat pe Români să ceră școlă românească este: „a-și mântui naționalitatea și a-și apăra în contra sêrbizării“. — Nu avem nici un motivu a nu da credemntu acestei sciri îmcurătoare pentru noi, și întristătoare pentru „Societatea de maghiarisare“ din Panclova, căci scim, că în acestu orașu sunt foarte mulți Români, cari nu au

nicu școlă, nici biserică românească, ci mergu la școlă și biserică sêrbescă. Astfel e evident, că Românii pancloveni sunt espui primejdiei d'a se contopi în elementul sêrbescu preponderant și deci ne bucurăm de laudabila mișcare pornită în interesul propriu alu conservării naționale. Li dorim succesu!

† **Jules Grevy**, fostul președinte alu republicii franceze a răposat în zilele acestea la Mont-sous-Vandrey, în etate de 78 de ani. Elu s'a născut în 1813 și încă de tineru a ajuns membru în camera advocaților. Luă parte la revoluțiunea din 1848 și în timpul imperiului alu doilea fu un adversar declarat alu împărarului. După dimisionarea mareșalului Mac-Mahon ia 1879 fu ales Jules Grévy de președinte alu republicii franceze, care demnitate o păstră până în anul 1817, când fu silit să se retragă în urmă scandalului provocat de afacerea Vilson.

Concertu oprit. Membrii reuniunii rutene de cântări, cari acum întreprind o călătorie prin Galiția și Ungaria, voru să dea un concert în Cașovia. Autoritățile orașului însă, pentru ca să nu se dea prin aceste ansă la manifestațiuni naționale a oprit ținerea concertului.

Unu ucenic se primesce în Tipografia A. Mureșianu din Brașov, să fi absolvat patru clase gimnasiale ori reale seu celu puțin a treia clasă, cu succesu bun.

Musica orașenescă va da, mâne Duminică în 13 Septemvre n. c. unu concert în grădina hotelului „Pomul verde“. Inceputul la 7 ore sêra. — Lunu în 14 Septemvre n. c. musica orașenescă va cânta pe promenada de jos. Inceputul la 5 ore p. m.

Deschiderea căii ferate între Brașov și K. Oșorheiu se crede, că se va face pe la sfârșitul acestei luni. Trenul va pleca din Brașov spre K. Oșorheiu la 8 ore 30 minute a. m. și la 3 ore 10 minute p. m. Dela K. Oșorheiu spre Brașov va pleca la 4 ore dimineața și la 2 ore 45 minute p. m.

Manifestațiuni Croate.

Din Fiume au plecat în săptămâna trecută 364 Croați la esoposițiunea din Agram.

Frații lor croați din Agram i-au primit pe Fiumeni cu o însuflețire neșpusă de mare. Cu ocaziunea întimpinării, ce li-se făcu la gară, s'au rostiu

cuvântări pline de cel mai înflăcăratu entuziasm național. Deputatul Barcici duse în numele Croaților Fiumeni, că ei au mers la Agram pentru ca se dea dovadă lumii, că „din Fiume n'a perit patriotismul croat, și legătura de naționalitate, care lăgă în modu nedespărțit orașul Fiume de scumpa patriă croată, nu s'a slăbit“.

Deputatul austriac Spincici, vorbind în numele Croaților istrieni, duse într'alte: „Multă vreme s'au străduț dușmanii noștri să ascundă sfântul adeveru, că în Istria se află Croați, dăr ei numai au deșteptat în noi conștiința națională croată și am venit, ca se vë vedim vouă, că noi vë iubim pe voi și iubim principiile acelea mari, cari pe toți de-o potrivă ne însuflețesc. Trăsescă Croația unită, liberă și mare!“

Te lângă Croații din Fiume, au mai sosit la Praga 1200 de Sloveni, (Slovaci), cari de-asemenea au fost întimpinat cu cea mai mare însuflețire. Primarul orașenescu Amrus li asigură, că „același sânge curge în Croați, ca și în frații lor Sloveni și aceeași dorință li însuflețesc pe toți: dorința libertății fratilor Croați și Sloveni!“

Cu trenu separat au sosit la Agram număröse reuniuni, corporațiuni și privați din Carniola, Stiria și Triest. Cu totul au sosit zilele acestea la esoposițiunea din Agram vre-o 25.000 de vizitatori.

Intre oșpeții din Stiria se află mulți deputați austriaci, cari împreună cu deputați triestini și dalmatini se întruniră într'o conferință politică, în care discută asupra sorții politice a Croaților din toate ținuturile.

Deputatul austriac Spincici propuse, ca toții la oaltă se cerceteze pe înflăcăratul naționalist Starcevic și să-i mulțumescă acestuia pentru lupta lui politică de până acum. Propunerea acesta se primi cu mare entuziasm și astfel mulțimea plecă la Starcevic, a căruia grădină în câteva minute fu plină de lume. În numele Croaților istrieni vorbi deputatul austriac Spincici, care dice, că nu există în lume nici o graniță, care să potă despărți de-oaltă națiunea croată. Nu peste multă, dice el, se voru derima părții despărțitor și atunci apoi va înflori Croația unitară, er Starcevic accentuă în răspunsul său, că ideia croată de sigur va învinge, decât națiunea croată va ține neclintit la ea.

Dela Starcevic, deputații însoțiți de-o uriașă mulțime de popor se duseră la statua marelui poetu *Kucic*, unde redactorul Iacic ținu următoarea vorbire:

„Aici, înaintea nemuritorului poetu

cea mai mare... Ochii, lui impaingeniți, fața lui palidă, arată, că e aproape de finitul vieții.

În jurul lui, picturi și recvisite înprăștiat, — nise opuri mari, dăr nesăvârșite, tradând mărimea creatore a acelu spiritu gigant, care le-a datu nascere.

În jurul patului ingenunchiă mica familie: soția credincioasă, care era odinioară vieța și raiul muribundului; pruncii dragălași, martorii triști atătu ai mărimei tatălui, cât și miseriei amare.

— „Nu plângeți! nu plângeți iubii mei — dice bolnavul cu voce tremurătoare, — e drept, că mie 'mi sunt numărâte clipitele, dăr morțea mea va fi vieța voastră.“

— „Cu prețul acesta nu ne trebuie vieța — dice soția sa plângend — oh popor nemulțamitor, națiune nerecunoscătoare, care lași pe bărbații tui cei mari să piară în miserie.“

— „Nu dice — tac!“ — o întrepruse bolnavul — „nu acusa patria, — se va treși și ea odată, — și va vedé, ce i-am fost eu, — dă-i pace, — dă pace țării mele.“

— „Da — dice femeia ou amar — să va treși, când pe tine nu te va mai

puté treși. Oh, dăr asta e sôrtea tuturor artiștilor, îi admiră, îi glorifică, îi onorează, îi adoră, — dăr îi lasă să moră de fôme.“

— „Oh, da, — răspuse bolnavul c'unu suspin greu — acăsta am făcut o eu, când am urmatu pornirei sufletului meu insetat de gloriă. — Dăr am scit și aceea, că deși întrêga Italiă va uita pe viul Correggio — pe copiii celui mortu însă nu îi va uita.“

Plângend amar și torturați de ougetul, că au să devină orfan, fii se aruncară la sinul părintelui muribund. Dintre toți cea mai mare era o fată frumôsă, — acăsta suferea mai mult, — căci ea simția mai tare catastrofa ce avea să urmeze.

— „Tată, tată dragă — strigă ea cu durere, — o! trezesce-te, tu vei mai trăi, — Dumneșeu nu pôte să voiescă morțea ta.“

— „Sărmana mea copilă — dice artistul c'unu suris amar, — tu nu scii încă ce e morțea. — O binefacere, unu dar pentru a cela, căruia vieța îi este grea și plină de suferințe.“

— „O, dăr nu se pôte, — să ne lași pe noi orfan, singuri în lume, — cine ne va scăpa pe noi de miserie și desparere.“

— „Acolo va fi națiunea mea — dice artistul, — deși ea a privit cu rēcăla morțea părintelui, suferințele fiiloru o voru mișca.“

— „Dăr cine ne va iubi atătu de tare, cu atăta abnegațiune? Oh cine?“

— „Dumneșeu, fiiloru!“ — răspuse artistul într'unu tonu sêrbătorescu.

— Dumneșeu! — strigă tēhăra fată și copleșită de durere cădu în genunchi. — Oh Dumneșeu, — esclamă ea înălțându-și mâinile spre ceru, — care ești și domnesc — privește la miseria fiiloru tui. Nu lua dela noi pe iubitul nostru părinte, care ne-a fostu totul până acum. Nu lăsa orfan pe fi tui, veduvă pe maica noastră, — mai bine ne dă și mai departe miserie, ba dispreț, suferințe neîncoetate, — noi vom suferi în tăcere, fără a murmura, — numai nu lua pe părintele nostru.“

Artistul privi lungu la ficia sa, care ingenunchia în mijlocul chiliei ca unu serafu rugător. Pe fața-i ingerescă strălucă o lumină cerescă. — Era atătu de frumôsă, atătu de pătrunțore în acăstă scenă, înoătu muribundul artistu cu ultimele sforțări se ridică în pat și tremurând strigă:

— Până! — Penel! — Văpșele!

Chipul admirabilu r'envia în inima artistului schinteia ce era să se stângă, — rugăciunea fiecei sale, figura ei ângerescă readuse sufletul artistului în lumea lui plină de farmecele de demult și încep să zugrăvescă.

Ca și cum s'ar fi pogorit puterea grației divine peste mâna lui, figura serafului rugătoru ou incetul încep să apară pe pânză, dăr atătu de admirabil, ca și cum artistul și-ar fi suflat în ea sufletul său ce doria a se elibera din cătușele pământesci, și artistul muribund, gigantul admirat de întrêga lume, care de atătea ori și-a eternisat numele, în agonia morții, creă cel mai frumos, cel mai admirabil chipu.

Mama și fii tremurându priveau la mâna tremurândă a bētrânului părinte, vedură că opul se finesce dăr mâna devine din ce în ce mai obosită, fața mai palidă, — ochii se închid, morțea se apropiă.

— Lasă-lu întru atăta — strigă soția torturată de o tristă presimțire.

— „Incă — o — tră — sătură“, — gemu artistul; — trăsătura se făcu, penelul îi cădu din mână și ou elu cădu și elu pe spate și acolo între chipurile sale nemuritoare își dete sufletul.

croată, jurăm, că pe baza autonomiei croate vom lupta neobosit pentru sfintele scopuri ale națiunii noastre. Pe lângă acesta însă se nu uităm, că noi facem parte din marea rasă slavă, la care trebuie să ținem cu stăruință, decât vrem să ne ajungem marile noastre scopuri. Trăescă Croația! Trăescă solidaritatea slavă!¹⁴

Din partea orașului s'a dat cu ocaziunea această un mare banchet în onoarea oșpeților din Istria, Dalmația, Fiume și Triest. După vorbirea de bineventurată a primarului Amrus, vorbi Baricci din Fiume dîndu-și între altele: „Noi avem dreptul de a fi independenți, deoarece la spatele noastre se află cel mai puternic stat din lume“. S'au mai rostit apoi și alte multe toasturi pentru mărirea Croației și pentru neatarnarea ei.

Memoriul studenților Români și studenții Italiani.

Memoriul studenților universitarii români a câștigat pretutindenea simpatia studenților universitarii din Europa pentru cauza română. Cu deosebire studenții universitarii din Italia răspund în termeni cei mai călduroși de primirea memoriului român. Studenții români astfel au mai primit de curînd două scrisori dela colegii lor Italiani, una din Padua și una din Sassari. Eță-le amîndouă:

Padua, 25 August 1891.

Frați gentili și iubii,

Am primit afectuosa voastră scrisoră și vă mulțămesc atît în numele meu, cît și într'acela al tuturor camaradilor mei, pentru cuvintele gentile, pe care le-ați avut pentru noi și pentru afecțiunea pe care ne-o arătați că aveți pentru noi și pe care noi simțim nevoia să o împărțim.

Am cîștigat cu viu interes memoriul vostru și vă felicit pentru modul cum e redactat și pentru cauza nobilă și sacră pe care o apărați printr'însul. Vă doresc din tot inima mea, ca protestările voștre să fie ascultate și să puteți ajunge cu modul acesta scopul la care tindeți și pentru care lucrați cu atîtă stăruință și cu o așa de vrednică de laudă abnegațiune.

Regret însă din inimă, că împrejurările actuale nu permit studenților noștri să se unescă îndată cu voi, din cauză că fiind acum epoca vacanțelor, toți studenții sînt absenți din oraș, chiar și cea mai mare parte a membrilor comitetului asociațiunii.

Vă promit însă, că îndată ce se

vor redeschide cursurile, mă voi grăbi să convoc adunarea, să-i comunic scrisoarea voastră pentru ca să ia hotărîrile necesare, asigurându-vă că vom sprijini cu totă căldura inimii noastre, sacra voastră cauză.

Cu această ocaziune, vă rog chiar să-mi trimiteți o scrisoră și să-mi spuneți dacă vă este de ajuns sprijinul nostru moral, sau dacă va fi de folos și un sprijin material...

Și vă trimit, o frați, în numele tuturor camaradilor mei, salutări și îmbrățișări călduroase și din tot inima.

Pentru presidența.
Giovanni Indri.

Sassari, Aug. 1891.

Prea iubii camaradi și frați.

Strigătul vostru de durere nu putu lăsa nesimțitoare inimile noastre. Noi înțelegem destul justă resentimentelor și agitațiunii voștre în numele umanității, pentru ca să apreciem adevărata lor semnificațiune.

Din acest colț de țară pierdută în Mediterană, noi vă oferim mereu gândirea noastră și vă vom urma cu dînsa în luptele voștre.

Cu simpatia și cu amor vă vom fi totdeauna gata a face pentru voi tot ceea ce vom pute cu acea încredere mare, pe care o merită cauza voastră și cu scrieri în jurnale vom chema la apărarea voastră, cu virtutea omenilor liberi, pe toți cari gândesc și lucrează italianesce.

Nu sunteți voi singurii frați, cărora străinul caută să le răpescă aducerea aminte a unei patrii comune... ei bine, fiindcă lupta e necesară, să luptăm cu inimă, să luptăm... și vom învinge, fiindcă naționalitățile nu se distrug nici prin voința Regelui, nici a Împăratului.

Scumpul frați, în numele tuturor camaradilor mei și în numele tuturor omenilor cari au inimă și soimță, vă îmbrățișez pe toți.

Devotatul vostru
Orlando Pes.

Darea pentru învățămîntul popular.

Sciam, că în puterea articolului de lege XXXVIII din 1868, multe comune de ale noastre sînt osîndite a plăti câte un edaus de dare de 5% pentru susținerea unor școli unguresce de stat.

Intre aceste comune se afla până în anul trecut și *Tirimia mare* de lângă Tergu-Murșului ai căreia locuitori români, pe lângă aceea, că-și susțineau școala lor confesională românescă, mai erau puși și la o dare de 5% pentru școala ungurescă de stat sub cuvînt, veți Dîmne, că școala lor confesională n'ar fi corăspunzătoare legilor.

După lege însă acei locuitori dintr'o comună, cari susțin o școală a lor confesională, nu pot fi puși la o dare desclinită pentru școala de stat, de aceea bravii locuitori români din *Tirimia mare* se siliră și-și întocmiră școala lor așa, ca să nu se mai pîta dice că n'ar fi corăspunzătoare legilor. Numai decît apoi preotul și protopopul făcîră arătare la minister, și pretinseră, ca în înțelesul legii, poporul român din *Tirimia mare* să fie scutit de cele 5% pentru școala ungurescă.

Rugarea lor însă a fost tocă la urechii surdului

Înaintară a doua rugare, înaintară a treia rugare și așa continuă de-arîndul trei ani de zile, până când în urmă ne avînd în cătrău a fost silit și ministru de școle să-și ridice „laba“ și să nu mai sugrume gâtul bieților români cu cele 5% de dare pentru școala ungurescă.

I-a cam costat pe Români multă răbdare și osteneală umblarea această, dînd acum cele 5% de dare nu le mai papă școala ungurescă de maghiarisare, ci rămînu în folosul școlii românesce a căreia susținere de atunci încînce este mai asigurată și mai ușor pîte ține rostul cu școala maghiară de stat.

Ce bine ar fi dacă acestă casă li-ar servi spre învățatură și altor comune românesce de-aseenea sîrte.

SCRIRI TELEGRAFICE.

București, 12 Septembrie. Guvernul român a fost înștiințat, că M. S. Împăratul Francisc Iosif va sosi Duminecă în 1 (13) Septembrie la Bistrița. Generalul Lahovary a plecat astăzi în Transilvania pentru ca să salute pe monarhul nostru.

Veneția, 12 Septembrie. Două consultațiuni s'au făcut cu doctorii Finkelburg și Ferel, concluziunile nu sînt favorabile, dînd pentru un moment nu este un motiv de temere cu tîrta starea reginei s'a cam agravat. Doctorii dicu, că bîla reginei va fi lungă.

M. S. Regina va petrece ierna la Sorrento, unde s'a și luat măsurile, pentru a i-se pregăti acolo apartamentele necesare.

Adunarea generală

a Reuniunii învățătorilor români gr. cat. din ținutul Lugojului.

Adunarea generală a Reuniunii, s'a ținut la 25 August n. c. în Lugoj.

Prezenți au fost 4 preoți, 29 învățători și 2 teologi absoluiți.

După invocarea Spiritului sfînt și terminarea s. liturgii, carea s'a celebrat în biserica catedrală gr. cat., membrii s'au adunat în sala de învățămînt a școlii gr. cat., unde ocupându-și locurile, ședința s'a deschis prin Il. Sa D-lu Andreu Liviu, canonic-lector al bisericei catedrale și inspector școlastic diecesan, ca președinte.

Il. Sa d-lu președinte salută adunarea printr'o vorbire bine aleasă și simțitoare, arătînd folosul educațiunii și instrucțiunii pruncilor și prin sentințe pedagogice și clasice îndemnă pe învățători, ca cu conștiențioasă să-și împlinescă oficiul lor, căci dela dînsii atîrnă în prima linie viitorul poporului.

După aceea notarul primar Petru Popescu raportează despre activitatea din anul trecut a reuniunii, cîntînd numele membrilor celor ce au luat parte anul trecut la adunare și alți celor ce au absentat, apoi continuă citirea protocolului anului trecut autenticat de comisiunea verificătoare și aprobate de Prea Ven. Consistorul episcopesc.

Urmînd raportul On. D-nu Iuliu Rațiu, ca cassar al reuniunii. După ce însă d sa a absentat dela adunare din cauză motivată, raportul l'a cîștigat notarul primar Petru Popescu, prin care s'a arătat: că în decursul celor trei ani trecuți, dela înființarea reuniunii și până în prezente, s'au făcut 5 membri fondatori și anume: Il. Sa D-lu Episcop diecesan Dr. Victor Mihályi de Apșa cu 100 fl.; Il. Sa D-lu canonic-lector Andreu Liviu cu 10 fl.; M. O. D-nu protopop repausat al Lugojului Simeon Tamaș cu 10 fl.; M. O. D-nu protopop din Vermeș Ioan Vulcan cu 10 fl. și On. D-nu preot învățător din Nevrincea, Petru Pinte totu cu 10 fl.; țăra dela învățătorii întrași în faptă ca membri ordinari ai reuniunii, — în număr de 38 — s'a încasat taxa anuală a 1 fl. pînă acuma în sumă de 89 fl. Prin urmare dela membrii fondatori 140 fl. și dela membri ordinari 89 fl. Suma totală e de 229 fl., din cari spîndu-se pe sigilul reuniunii 8 fl. și pe câteva cărți școlastice 1 fl. 73 cr., laolaltă 9 fl. 73 cr. a rămas suma de 219 fl. 27 cr.

Acastă sumă, fiind elocată spre fructificare, — totu pe rînd după cum s'au încasat — în casa parsimonială „Carășiana“ din Lugoj, după cum arată libelul de depuneri, cu interese capitalizate cu totu s'a urcat la suma de 236 fl. 83 cr., la cari mai adaugîndu-se 5 fl. 27 cr. ca bani gata în casa reuniunii, rezultă suma totală de 242 fl. 10 cr. v. a.

Bărbatul acesta, Antonio Allegri Correggio, a fost pe timpul acela cel mai renumit artist al Italiei.

Dînd însă și la alte națiuni încă există acea dîtină frumoasă, că artistul cîntă trăsese, trăsese în miserie; și decît sufletul lui s'a mutat la cele eterne, atunci națiunea deșteptată, cu banii cerșitoresci umple gura fiilor, ca să nu rostescă blastemul părintesc.

Acestă opă al lui Correggio pe care îl zugrăvi pe patul de mîrte, l'a ocupat Francis II, regele Franței. El a fost și patronul familiei orfane.

[M. Xaver.] Iuliu Moldovanu.

Vorba potrivită*).

— Mă Ione, dîse, deșteptîndu-se din somn, cum zări, prin ochiul de geam prins în bărdăhanul ferestrei, furișîndu-se în bordei, lumina albă a zoriilor, — mă Ione, dîse lelea Grapina, nevasta pîrgarului Suoia, din satul lui Caraiman, scîlă că-i dîna mare, înhamă Șarga la căruță și du sacul ăsta cu păpușoi

la mîră de-lu maoină. Dînd să nu-i dai morarului decît un pumn de fiă-care dimerliă, auțitu-m'ăi?

Era, boier dîmnăvoastră, Ionu, feciorul lelei Grapinei, vîră primar cu Ionu Istețuț, vistavoiul căpitanului Glonț. Adeca de rubedenia, vorbă se fă, că nu era legătură din sânge, ci pe temelie de prostie.

Și fiindcă lelea Grapina scia ce odor de fecioru avea, se ținea totu pe lângă el, dînd o înhamă Șarga cum se cade și n'o mai pune, ca mai alaltăer, în locul dîrlogilor, căpăstrul.

— Veți, mă Ione, mai dîse lelea Grapina, cînd Șarga fu înhamată, veți de nu te apuca să dai mai mult morarului decît un pumn de fiă-ce dimerliă. Dî mă, pînă ce-i ajunge la mîră: un pumn de fiă-ce dimerliă, că ești uituț și țu-lua morarul uimă mai mare.

— Lasă, mă mucă, nu uită eu... Oiu totu prociți pe drum ca *Tatălă nostru*, sfatul dîmitale: *câte un pumn de fiă-ce dimerliă.*

— Lasă, mă mucă, nu uită eu. Și hi! șargo!... Biciușca plesneșce, roțile neunse scîrțî și șarga care-și simți limba apesată de frînghia ce Ionu îi puse în botu drept zăbală, porni dîușă la trepezioru.

Er Ionu, ședînd pe sacul cu păpușoiul desfecat la ședătorea de Sân Medru, dîcea cu atît mai cu glas sfatului măsai, cu cîtu jalnicul scîrțîit al căruței îi acoperea graiul.

— Câte un pumn de fiă-ce dimerliă.

Câte un pumn de fiă-ce dimerliă! De abia trecuse Ionu de jîtăria satului și intrase între lanuri, cînd ecă dete de nisce țeran, cări sîmneau grâu de tîmnă.

— Bună dimineța mă Ione, îi strigă unul din săteni.

— Câte un pumn de fiă-care dimerliă, dîcea mereu Ionu.

— Așa, mangositule? striga țeranul repezîndu-se și apucîndu de dîrlogi șarga, care se oprî pe loc atît dorea, să mai poposescă. Așa!... Tu ne urezi să culegem un pumn numai de fiă-care dimerliă? Auți, mă Ionașou, mă Ursule, en ascultați voi, auțîți ce ne pomazuesce mangositul ăsta?...

Ionașou, Ursul lăsară de aruncat grăul în brazda neșă, cea cu puține zile în urmă netedă peptănată de boron și de grapa de fier, și năvălîră asupra lui Ionu și mi-lu bată ca pe un noț în țu de tîmnă.

— Aoleu, omeni bun... De ce mă bateți?... Mama m'a învățat să dîcu așa.

— Să nu mai dîci așa prostule. Să urezi dîmpotrivă omenilor: „Ađi unuț, la tîmnă o miia!“ Hi Șargo! Ridică din cîdă șarga să iee putere, scutură din bot și plecă.

— Ađi unuț la tîmnă o miia! dîcea mereu Ionu în gura mare.

Cum așa nelegiuitule, strigă oprîndu epa de dîrlogi, un gigan de pâlmaru, care purta pe umeri un felinar mare de biserică, înaintea unui mortu ce sătenii duceau la cîmîtiră.

Căruța lui Ionu se întîlnise cu mortul; Ionu dase în lături dînd totu nu încetase de a strigă: *Ađi unuț, la tîmnă o miia.*

— Cum grăesci, tu, mă, întorsule de la țu mătii? Unde a murit ađi din sat unuț, la tîmnă să mîră o miia? Și jap! și jap! cu felinarul sfîntu peste spatele lui Ionu.

— Aoleu! jupăne dascăle, n'oi mai dîce așa...

— Să nu mai dîci!... Or dî: Dumneșce s'o ierte; să-i fiă țerina ușoră!...

— Hi Șargo! Hi...! Plist, plist!... Șarga porni. Ionu își netezi spetele

* Din „Legende române“ culese și adunate de V. A. Urechă, eșite de curînd în București, editura Librăriei Socecu et. comp.

Afară de cei 38 învățători, cari au intrat în faptă ca membri ai reuniunii, mai sunt încă 8 învățători și 13 preoți-învățători, cari până acuma n'au plătit nici taxele, nici nu s'au prezentat la adunări, deși sunt deobligați în sensul statutelor a fi membri ai reuniunii. Este de dorit, ca și acești învățători să se facă în faptă membri ai reuniunii; ér cei ce sunt în faptă membri, să-și solvâsc taxele, căci mai sunt mulți în restanță cu taxele.

Absentându de la adunare și bibliotecarul Vasiliu Jivanca, totu din cauză motivată, despre biblioteca reuniunii raporteză totu notarul primar Petru Popescu.

După acestea Il. Sa D-lu președinte aduce la cunoștința adunării, că espirându trei ani dela înființarea reuniunii funcționarii în înțelesul statutelor, își depun mandatul, — și propune: ca adunarea să-și alegă pentru alți trei ani viitorii funcționarii noi.

Adunarea, luându spre scoiță propunerea, mulțămesc funcționarilor pentru serviciile prestate în decursul celor 3 ani trecuți și prin unii membri se face propunerea: ca constituirea și respective alegerea funcționarilor noi, — din cauza pierderii timpului — să nu se facă prin votare secretă, ci prin aclamațiune. Propunerea se primesce și la rugarea expresă a adunării, Il. Sa D-lu canonic-lector Andreiu Liviu primesce de nou oficiul de președinte; de-asemena facu și mai toți ceilalți funcționari vechi, cu excepțiunea numai că on. d-nu Iuliu Rațiu, abdicându în scris, oficiul de cassariu l'a primitu Petru Popescu, fostul primar, ér ca notaru primar s'a alesu Paulu Munteanu.

După constituirea de nou a reuniunii, Il. Sa d-lu președinte face mai multe propuneri, cari se primesc și să iau la protocol. In fine arată, că s'au primitu și censuratu de comitetul centralu trei elaborate și anume: unul spre cetire din pedagogia fundamentală, de Petru Popescu, care se aclude lângă raportu spre publicare, — și două prelegeri practice din aritmetică, de Sofroniu Gaita și Iuliu Birou. Adunarea primesce elaboratele cu mulțămire. Elaboratul lui Petru Popescu s'a cetitu înainte de amedzi, precum și Prelegerea lui Sofroniu Gaita, ér a lui Birou s'a lăsatu să se țină la 4 ore p. m.

Ridicându-se ședința la 12 și jumătate ore, se propune din partea presiului continuarea la 4 ore p. m.

Toți membrii în frunte cu Il. Sa D-lu președinte, au mersu de-adreptul

la reședința episcopescă, unde au fostu invitați la prânđu. Inainte de tôte prezentându-se membrii în corpore inaintea Il. Sale d-lui Episcopu, în sala de primire, au fostu presentați prin Il. Sa D-lu președinte Andreiu Liviu.

Il. Sa D-lu Episcopu s'a bucuratu de prezența membrilor în număr mai mare, decâtu în anii trecuți și printr'o vorbire plăcută în terminu vii arată misiunea învățătorilor, ca educatori și instructori ai pruncilor, și totodată și ca cantori ai s. biserice, cari prin cântările lor îndulcesc inimile credincioșilor. Acastă vorbire a fostu forte atrăgătoare și fii intreruptă mai de multe-ori din partea învățătorilor prin urări de „să trăiescă!“

Il. Sa D-lu Episcopu n'a lăsat mai nici pe unu învățătoru, cu care să nu vorbescă parințesc, parte sub decursul prânđului, parte după prânđu în grădină. Toasturi s'au ridicatu pentru însemnătațea zilei și pentru scopul adunării, pentru sănătatea și viața lungă a Il. Sale D lui președinte Andreiu Liviu și pentru prosperarea reuniunii.

După prânđu éráși s'au intrunitu membrii în ședința, unde după încheierea protocolului ședinței, a ținutu Iuliu Birou prelegerea sa de modelu din aritmetică. Ér la 6 ore închiđându-se ședința, Il. Sa D-lu președinte de nou îndemnu pe învățători la implinirea datorițelor lor, și doresce, ca pe anul viitor să ne întrunim totu în Lugoșu în număr câtu se pôte mai mare. Apoi prin stringeri de mână luându-și „rămasu bunu“ și despărțindu-se învățătorii unii de alții, ca frați iubiți, își dorescu unii altora „oșlătoriă bună“ cătră casă.

Petru Popescu,
învățătoru gr. cat. în Lugoșu.

Studiu asupra Esposiției de industriă casnică dela Hațegu.

(Urmare.)

Pentru analele industriei Române mă mărginescu a înșira principalele articule espuse, folosindu numările locale, și sinonimele din România pentru acele cari pörtă altu nume peste Carpați.

Obiectele au fostu împărțite în două mari secțiuni: una de luxu cuprinđendu articule de casă orășenescă și alta a industriei de casă, a sătenilor. Trei lăđi din ultima categoriă n'au pututu fi espuse de locu din lipsă de spațiu.

I. Secțiunea obiectelor orășenescă, a fostu reprezentată prin 441 obiecte aranjate în articule, și cari se pöt subdivida în trei grupe: mobile și accesorii de mobile pentru salonu și cancelarii; efecte de trusou; garnituri pentru masă și bufet.

Grupa I. Mobile și accesorii de mobile pentru salonu și cancelarii.

1) ghiozdane de cărți pentru școlari

și serviete pentru birou, avocați, profesori etc.

2) Ștergătoare de condei, între cari unul lucratu în formă de fluture de d-ra Leontina Micșa.

3) Corniere și coșuri de părete lucrate din flori de hărțiă, între cari am admiratu mai alesu aelă de sub Nr. 41 espusu de d-ra Gliceria Mihutu din Hondolu.

4) Panere pentru păstrarea cărților de vizită.

5) Flori cumuni și buchete artificiale. Celu mai admirabilu în această grupă a fostu buchetul Nr. 219 compusu din peste 15 varietăți de flori imitate în ciară în modu perfectu. Natura gelosă de arta d-nei Luisa Raitescu, soția învățătorului din Sân Petru, a încercatu ca prin căldura din salonu, mai alesu în ziua 5 (17) să imoiă ciara și să facă florile a-și perde forma și coloritul, fără să reușescă însă, căci gingașele privighetore din acea și prinseră de veste și puseră buchetulu la recore.

6) Cadre pentru tablouri și fotografii. Celu mai elegantu a fostu acela alu d rei Ersilia Popovici din Hațegu, lucratu în reliefu din hărțiă de canevasu. Elu avea aspectulu unui cadru de ivoari sculptatu. Cadrulu conține și fotografia frumoșei eleve a pensionatului „Bolintineanu“ din Bucurescu. — Unu preotu bătrănu dorindu a cumpăra cadrulu, primi răspunsul: Nu este de vânđare. Să dă grațitu numai junelui care va cuceri inima proprietăresei.

7) Unu tablou lucratu în cărbune de tineră și drăgălașa d-ră Maria Dămianu din Balșa a storsu admirația întregului publicu. Subiectulu „Primăvera amorului“ represintă: unu june oferindu iubitei sale unu bobocelu de rosă în aurora uaei zile de Maiu...

8) O violă în valore de 100 fl. lucrată de friserulu Ionu Andreescu junioru din Orăștia a fostu asemenea obiectulu de admirația a vizitatorilor. Partea incusită a instrumentului era plocu de rezonanță, obținutu prin lipirea a 700 bețișore de lemnuse întrebuințate. Incercată de violoniști, s'a doveditu că violina scote tonuri melodiöse, și după câțiva veșci de ani va deveni o raritate în mâna unui artistu.

9) Nu mai puțin admirată între mobilele de salonu a fostu etagera de note, lucrată în peluche rosa de mătăsu, de grațioșă d-ră Victoria Vladu din Orăștia. Am înțelesu, că această frumoșă mobilă a găsitu unu adminatoru seriosu în șeful corului dela concertu, care prețindu etagera vrednică d'a ține caiețele sale de note, ar fi hotărātu să pună posesia, pentru mai multă siguranță chiar pe stăpăna etagerii cu pricina.

10) Covore și covorașe sub masă, inaintea canapelei și a patului, lucrate cu multă artă din lână alasă, bumbacu și lăniță, imitându desemnurile sătenesc.

11) Perini de canapea și de ferestru.

12) Uverture de canapele, de perini de canapea și de ferestru, în număr considerabil, între cari cele mai destinate ale d-rei Cornelia Lazariu din Deva.

13) Covorele de masă au fostu forte bine represintate atâtu ea număr câtu și ca gustu. Cu deosebire au fost esa-

minate acele de sub Nr. 279 lucrate în pânză „congrés“ cu flori de mătăse de d-ra Vilma Moldovanu din Deva. Nr. 273 din congrés alternându cu banda de Persia-haras, căpțușitu cu satinu albastru. Nr. 300c obținutu din rosete de așșore cu centruri de mătăsu galbină, aplicate pe damasu de mătăsu baurdeaux alu D-nei Șarlota Bociu din Hațegu. Nr. 260 din pânză: congrés ornatu cu flori de mătăsu espusu de D-na Maria Șelariu din Hațegu.

14) Draperiile pentru uși și ferestre în stilu european și în stilu de România din țesăturile cele mai variate de lână, lăniță și în cănepă vâpsite ne-au incredințatu, că ne putem dispensa d'a cumpăra unele vechituri fără trăinică și câte-odată și fără gustu, din boltele de modă. In saloanele boerilor din România, mai bogăți decâtu noi, nu se înteluescu ađi de câtu draperii și perdele lucrate de sătenele Române, creându-li-se astfelu unu isvoru de venit.

Cununa drăgălașelor articule din grupa I-a se încheiă cu:

15) Perdelele pentru ferestru, lucrate după fasonulu celu mai nou de d-ra Valeria Cuteanu, institutore la școla română de fete în Hațegu. — Unu volantă de catifea de mătăsu albastru închis și bordura „à jour“ cu fluturei galbin; altu doilea volantă din pânză congrés cu broderiă de mătăsu azuri; orlate ambele cu dantela înodată; și cu

16) Paravanulu în peluche roșu din mijloculu căruia răsare unu enormu coș plușu cu bobocu de spiree și rose albe, lucrate în solđu de pesce de d-ra Maria Popoviciu, altă elevă a pensionatului Bolintineanu din Bucurescu. D-ra Popoviciu trebuie că posede bine scoița botaniceii, altfelu nu-mi pöt esplica abilitatea cu care unu imitate, pănă în cele mai mici detalii, petalele, petiolurile pănă și dințatura și nervura mediană a frunđelor. Fluturei cu aripile aurii amăgiți de lucrul artei domnișore, plēcă și vinu să sêrute coșulu cu flori, atâtu de naturale par.

Grupa a II-a. Efecte de trusou.

Nu sciu cu care să încep și unde să finescu atât de numeroșe și artistice sunt articulele acestei grupe. Vi le comunicu în număr cum le-am notatu, căci nu lipsia absolutu nimică din stoculu care compune astăđi zestrea de albituri, efecte de așternutu, și celelalte mărunțisuri, prin cari o coconiță ține să-și arete vrednicia fiitorului soțu, încependu cu:

17) Coșuri pentru lucru de mână.

18) Pernițe pentru ace și pentru masa de cusutu.

19) Dantele de ață, lână, lăniță, bumbacu și de mătăsu în număr de 14 mostre diferite.

20) Alțițe (entre-deux) și broderii diverse.

21) Ghepure și tricotașuri în număr considerabil.

22) Batiste de tôte mărimile în percaliu, cu monograme de tôte nuanțele și broderii de mătăsu, au figuratu mai multe duzine lucrate de fete de școlă.

23) Sachete séu țitôre de batiste și de ștergere.

Bine judecate de publicu au fostu și

cari îl usturau, ca și când le-ar fi muțiatu în ardei pisatu și porni ér strigând: Dumneđu s'o ierte! să-i fiă țărâna ușoră!...

Cătu o fi mersu Șarga, nu spune povestea, dér étă că se opri, întimpinându-se cu o cetă de omeni, cari călări, cari pe jos, după care venea unu caru cu patru bói, cu córnel poleite. In caru, pe unu clitu de velințe vêrstate ca tómma ogórele, păturite pe o ladă de Brașovu, mândru împodobită ședea o fată frumoșă, cu betelă și flori pe capu și alte două fete cu cărlionți de betelă și ele la drăpța pèrulu. In carambii carului era așșat unu bradu verde mândru împodobit cu panglici și mărgele.

Cum vedeți era o nuntă.

Da ce-i pasă lui Ionu de nuntă, de omenii cei călări, cu năfrămi și cu tulpane sorise la frânele cailor și cu fedeleșe pline de vinu, fedeleșe împistrite și cu năfrămi la țurluiu.

Vornicii chiuia și da din pistole; doi țigani negri ca tăciunele mi-ți trăgea la isóne pe cobză și vióră, dér Ionu își oțta încetu de drumu, trecendu pe lângă nuntași și mereu strigându: „Dumneđu s'o ierte, să-i fiă țărâna ușoră!“

— Ce urezi tu, neghiobule, fi strigă

unulu din vorniceii, care se brodi să trecă mai pe aproape de Ionu.

— Dumneđu s'o ierte... să-i fiă țărâna ușoră! striga Ionu, cugetându că pălamarulu de mai odinóra fi dădese în vorbele aceste, graiu de dragoste cu omenirea întrégă. — Așa, grăesci tu, mēi tontule?... Așa urēzi tu nunta și mirésa? Și jap! și jap! Cu fedeleșulu plinu peste capu, decâtu de ce să-lu podidescă sângele pe Ionu pe nasu și pe gură.

— Aoleu jupâne, — n'oiu mai dice așa!...

— Să dicit năucule: Să trăiescă mirii, să trăiescă nașii!... sporu și berechetu!

— Așa oi dice bădică... Slăbesce-mă din bătaia... Și hi, Șarga!... Plist, plist!... Să trăiescă mirii, să trăiescă nașii!... Spor și berechetu!...

Șarga când îl bătea pe Ionu, auđia pocnetu de oșe isbite și nu-și da sémă, cum de n'o dore pe ea?... Se bucură biéta o clipă că dóră pelea i-se îngroșase de nu mai simpia loviturile, dér când sfichiulu bociului lui Ionu o ciupi din nou pe spinare, înțese că dēnsa sêraca nu-și perduse de locu neplăcuta simțire, Hei, ce să facă? Lungi pasulu, încrețindu-și pielea spinărei, și o tuli cam la

trépētu cam la gónă, trecu vr'o două ponore și unu crâmpieu de fagetu.... Când étă sosi la pirlézul unei case de moșnén. Aci trăiesce cianșicu Palamidă, care se vede că prinsese pe jupănița lui, Rada, stându de vorbă în mieđu de nópte cu unu pușcă'n lună de diacu din satu, — mi-i trăgea, jupăniței Radei o sfântuliță de bătaia, să-i descante de celu făcutu.

Da ce-i pasă lui Ionu de jupănița Rada, de pielea ei!... Numa de, Șarga mai milosă de piclôrele ei, rărise pasulu și când trecu pe lângă pirlézul casei, așa și-o stinchi de totu.

— Hi Șargo, strigă incetinelu Ionu. Să trăiescă mirii să trăiescă nașii!... Spor și berechetu!...

— Ce dicit tu, bețivule! striga bărbatul încetându de a-și bate muierea, că auđise graiulu lui Ionu. Ce dicit tu, bețivule?... Ce ai tu să te amesteci în căsnicia omenilor și să-ți bați jocu de ei?

— Și trosu! și trosu!... Amēdoi, jupănu Palamidă și jupănița Rada își uită de necazurile lor și facu necazu lui Ionu, croindu-lu pe spete, elu cu țăpoiulu, dēnsa cu furca...

Aoleu! n'oiu mai dice, omeni bun!... Oiu dice cum vè place.

— Să dicit: așa ți-se cade muieru!... — Așa oi dice jupâne!... Hi Șargo! Plist, Plist!... „Așa ți-se cade muieru!“

De abia Șarga, care ciulindu mereu urechia, totu se întrebă cum de aude băta și ea nu le simte, de abia ajunsese la celalaltu capu alu satului, unde în dreptulu puțului cu cumpēna înaltă se crucescu drumurile, și étă că Șarga se opresce căci vedu calea iezită de unu caru prea încercatu și rēsturnatu... O muieru, care pasemite stătuse pe vârful carului, gemea sub caru, cu piciorulu dóră frântu, ér căraușulu necăjit, amărit, fără de ajutoru, când fuera de necazu, când se opintea să salte róta carului rēsturnatu peste piciorulu bietei muieri.

— Așa ți-se cade muieru! — pof-toria mereu Ionu, nebăgându de sémă de nenorocirea bietului căraușu.

— Cum grăesci tu, netrebnicule? strigă căraușulu amăritu. In locu să-mi dai ajutoru, mē mai injuri?

Și cum era o pârghiă în mâna, cu care se ispita să ridice carulu, o întorce pe spatele lui Ionu.

— Să nu mai dicit... Când veți nevoia omului, ajuta-lu și dicit nevoiei: „Arđ'o foculu s'o arđ!“

24) *Covoarele de perete* între cari au escelat acele de sub N-o 257 alți D-rei Mina D. Pop și N-o. 201 alți D-rei Maria Popescu, ambele din Hațeg.

25) *Plapome de iernă și de vară.*

26) *Prosopetele seu ștergarele* în număr de 52, între cari au figurat câteva esemplare importante prin vechimea lor. Unul de la anul 1709 a fost espusă de presidenta „Reuniunii femeilor române” din Deva, D-na *Eaterina Drăghici*; altul din anul 1800 alți D-nei *Catușa Vitană* din Băiesci; iar de la anul 1830 și 1848 erau mai multe esemplare, drept vrednice dovede, că hărnicia este tradițională în familia românească. Unele atrăgeau atențiunea prin fineța pânzei și iscusința monogramelor ca cele ale D-rei *Victoria Vladu* din Orăștia, altele prin salutul „Bună dimineața” seu „bon jour” cusute la capete.

27) *Cămășile complete și plăci cu dantele și broderii* din cele mai fine, purtând sigilul monogramic al abilelor coconițe, au ocupat imediat locul de onoare după ștergare; figurându în număr de 49 primele și de 16 celelalte. D-ra Maria Costa din Hațeg a demonstrat prin cămășile și plăcile lucrate pe pânză de in, că scie să combine eleganța cu soliditatea.

28) *Comisole* au figurat numai 6.

29) *Matineuri* 2, între cari unul de mătășă rosa și melino cu alțițe de gempure, lucrat de D-na *Aurelia Vladu n. Barișiu* din Orăștia.

30) *Șorturile* au fost număröse și tôte superbe. Lumea s'a oprită multă la acele de sub Nr. 278 și 181, lucrate pe pânză congrès. Cel mai admirat însă din întreaga colecție de 15 a fost șortul lucrat cu deosebită gust de ață de mătășă negră alternându cu bande de oreditor albastru, lucrat de D-na *Maria Bontescu* din Hațeg.

31) *Cuverturile și covorele de pat* au fost în înălțimea ce reclamă un trusou bine asortat. D-ra *Elena Balazs* din Hațeg a prezentat un covor lucrat în flori de lăniță p'unu canevas de bumbac negru, separate prin bande de peluche roșu; ăr D-ra *Maria Popovic*, a ținut să esceleze și în această grupă prin bogata și artistică cuvertură din atlas albastru de mătășă, alternându cu bande de postav alb, discuminat cu flori de miosotis.

Grupa a III-a. Garnituri pentru masă și bufet.

În mare primejdiă am intrat, d-le Redactor! După cum vedeți, șiretele noastre coconițe s'au conjurat să mă ostănescă; această drept pedepsă pentru îndrăsnia, că am luat — ca bărbat mai în vârstă — sarcina de raportor în această materie. Și au avut curajul să mă declare în față. Inchipuiți-vă că, vedându-mă luându note m'au încunjurat de tôte părțile și m'au umplut buzunarele cu notițe și scoindu-mă păti-maș în cercetarea esposițiilor m'au amenințat: Te escomunicăm la esposiția viitoare de la Blăși, dacă nu vei publica notele de acum cu imparțialitate!

Ce să fac? Ceru voiă on. cetitori și permisia Redacției ca să mă esecut.

Am trecut de jumetate. Dinevoici a sculta și restul.

Incep dar grupa a III-a din Secția I cu:

32) *Șervetele pentru fructe, pentru pâine și pentru tave de dulcătă* ca să mi se pară mai puțin amară munca. Și de necăz mare ce am pe coconițe, așa dice că nici unul nu-i frumos. Dér de! Nu pot. Mi-e frică de publicul care le-a vădat, și pentru a nu fi desmăniț, trebuie să mărturisesc că nu lăsam nimic de dorit.

33) *Decoratōrele de masă (Tischläufer) longitudinale și pătrate* au abundat peste măsură. Și scii cât de amar de cusură reclamă, mai ales cele lungi. Ei bine, nici oboselă nici cheltuiela, nimic n'a fost în stare să înfrăneze hotărrea domnișorelor noastre d'a să arăta așa cum sunt: vrednice. Peste 24 de decoratōre au fost espuse, unele mai frumoșe decât altele. S'au distins din tôte Nr. 214 alți D-rei *Eugenia Major* din Pu; *Victoria Vladu* din Orăștia; *Cornelia Cuteanu* din Deva; *Clelia Piso* din Săcărâmb; simbolicul decoratōr pătrat cu cele 12 luni ale anului alți D-rei *Lucreția Munteanu* din Hațeg, și ale D-reilor *Valeria Cuteanu* și *Maria Popovic* totu din Hațeg.

Nu sciu cum se face însă, că multă lume se grămădea la o părechia de decoratōre, unul în pânză de in și altul congrès, espuse de D-ra *Elena Popovic* din Hațeg. Cu deosebire mi s'a părut că admiră desu și lungu un tineru, frumos la haine și la față, îmbrăcat cu uniformă și cum o domnișora de serviciu dedea esplacții, mă apropiu și eu și aflu că autōrea decoratōrelor se bucură de o mare reputație pe tărâmul economiei domestice industriale. Înțelesu enigma atunci și trecu la esaminarea:

34) *Decoratōrele de bufet* în număr de 5, între cari a escelat Nr. 272 alți D-rei *Lucreția Cerbiceanu* din Nucșora.

35) *Fete și șervete pentru cafea și ceai* au figurat 48. Merită deosebită mențiune acelu espus sub Nr. 276 de institutoarea din Hațeg, d-ra *Valeria Cuteanu*.

Grupa a III-a se încheie cu:

36) *Fete și șervete ordinare pentru masă* alți caror număr a fost de 14 și 56 și printre cari publicul cunosctōr a dat preferință: D-nei *Maria Elu* din Hațeg, pentru măsărița cu 8 șervete ce a espus sub Nr. 274. D-rei *Victoria Vladu* pentru garnitura de măsăriță, 6 șervete și unu decoratōr pătrat. D-rei *Maria Costa* din Hațeg, pentru o măsăriță și 6 șervete. În fine D-ra *Maria Popovic* a ținut să fiă nevinsă la această esposiția, și părerea tuturor este că a isbutit. Cele 6 șervete pentru ceai și mai ales fața de masă împodobită cu până, fluturi și porumbei, întocmai ca o cochetă porumbiță se ridică peste celelalte articole similare cari îi făceau cortegiu în grupa a III-a.

Oșebitu de acestea au mai fost espuse *mantale de ploie, săpci și papuci* (pantofi) pentru negligé și două frumoșe *pernițe de altar*, lucrate de soția harnicului preotă *Bărbescu* din Cărnesc.

Industria casnică rurală.

Acastă secțiune are o deosebită importanță prin varietatea obiectelor espuse și mai ales prin numărul lor care se ridică la 1660 fără a socoti și acele sosite prea târziu și cari din această cauză n'au putut fi despachetate.

Reamintim încă odată că obiectele acestei secțiuni au ocupat cele două salōne din etagiul de jos, și au fost distribuite pe ținuturi. În salonul I au figurat acele din ținutul Hațegului și alți Orăștiei; ăr în salonul alți II a ținuturile Streiului, Hunedōrei, Devei, Iliei și alți Bradului.

Să scie că în com. Hunedōrei sunt forte mulți nobili Români, așa numiți „nemesi” (dela nemesi ce însemnă proprietar; nemesu = proprietar de pământ) urmașii vechilor colon, cari nu și-au perdat în cursul veacurilor de restricte nici pământul, nici independința; n'au fost iobagi. Ei sunt sinonimi cu „rezeșii” din Moldova și cu „moșnenii” din Muntenia și Oltenia.

Portul nemesilor a fost în tōd-auna și este și azi deosebit de acela al foștilor iobagi. Nicăiri nu se pōte studia mai bine această deosebire ca la sătenii din acestu comitat.

Porturile vechi s'au păstrat și se păstrăz încă mai bine de femeile foștilor iobagi, pe când ale nemesilor tind a să orășeni din și în și mai mult.

Spre a evita confuzia notez încă spre sciință că tôte obiectele de industria casnică rurală ale dōmelor și domnișorelor, adică ale femeilor Române cu cunoscință de carte, au fost espuse în această secția, la ținutul respectiv, rezervându-se în salonul alți III-a curat numai obiectele orășenesc, după cum s'a vădat.

Secțiunea a II-a cuprinde 54 articole diferite, cari se subimpart în 4 grupe. Să facem acum enumerăția lor, arătându ici-colea și obiectele cari au atras mai multă atențiunea publicului.

Grupa I-a. Haine și rufe (albituri) bărbătesci.

Ați observat de sigur că și mine. că în secția orășenescă n'au figurat mai de loc efecte pentru domni. Câteva părech de papuci și săpci de negligé nu este tocmai lucru mare.

S'ar fi putut espune: cămăși, baste și altele, dér coconițele au fost prea egoiste. Ei bine, sătenele au fost mai puțin egoiste, căci din partea lor vedem 144 obiecte aparținându următōrelor articole.

1) *Șube bărbătesci de lână*, albe și seine (negre seu sure) în număr de 12. Frumoșe sunt mai ales acele din comunele Băraști, Cărnesti, Ostrov etc.

2) *Măncare seu șperțere*, 8 mostre.

3) *Cămăși bărbătesci de bumbac*, de in și de căneșă.

Fōrte nostimă și caracteristică mi s'au părut espresunile „de subțire” și „de grōșă”, prin cari sătena din ținutul Hațegului și probabil din întregu comitatul Hunedōrei înțelege: *cămășă de căneșă de vară*, prin cea d'înteu, care este mai fină, mai albă și care se pune

când merge la tērgu, la nuntă etc; și *cămășă de căneșă de iernă* prin numirea „de grōșă”, care este mai ordinară, mai grosolană, usitată în țilele de lucru. — Cămășile, unele albe, simple seu brodate, după comună; altele chindisite în cele mei variate chipuri, au fost în număr de 38.

4) *Ștergare de chitōre* în număr de 30 lucrate în bumbac și chindisite cu lăniță și arniciu. Cele mai frumoșe ale sătenilor *Anuța Hăc* din Cărnesc și *Ileana Drăgan* din Băraști.

5) *Căciule albe și negre*, 8 mostre.

6) *Ismene de pânză țărănescă*, de bumbac, in, căneșă și de malepolon, lucrate cu broderia în stil nemesesc.

7) *Cămăși pentru băieți* cu mănec largi și cu „pumoși”, cu pepti simpli și cu „pături”, cu broderia și cu chindiseală în stil vechiu românesc, 12 mostre.

8) *Obiele de lână pentru opinc* 8 mostre, din cari cele mai apreciate au fost acele lucrate cu flori la colțurile aparente, ce se pōrtă în comunele despre Bănat.

9) *Mănuși de lână*, 10 mostre.

(Va urma.)

Literatură.

A apărut:

„Zur romanisch-magyarischen Streitfrage.“ Einige Bemerkungen zur „Antwort der Hochschul-Jugend Ungarns auf das Memorandum der rumänischen Universitäts-Jugend.“ Sonder-Abdruck aus der *Romanischen Revue*. Wien, im August 1891. Verlag der „Romanischen Revue“. I. B. Wallishauser's k. u. k. Hof-Buchdruckerei, Wien.

[„La cestiunea controversii dintre Români și Maghiari“. Unele observări asupra „Răspunsului tinerimei dela școlele superioare maghiare la Memoriul tinerimei universitare române.“ Edițiune separată din *Romanische Revue*. Viena, în August 1891. Edițiunea revistei „Romanische Revue.“ Tiparul curții c. r. I. B. Wallishauser, Viena.] Formată 8° mare, cu 56 pagini. Se pōte procura dela Direcțiunea revistei: Wien, VIII., Feldgasse 15.

„Elemente de psihologie“ pentru cursul secundar; de *I. Gavdăscu* profesor la universitatea din Iași. Edițiunea Tipografiei H. Goldner, Str. Primăriei 1891. Formată 8° cu 219 pagini. Prețul 4 lei.

„Legende române“, culese și adnotate de *V. A. Urechid*. București, editura librăriei Soceci & Comp. 21, Calea Victoriei, 21. 1891. Formată 8° cu 247 pagini. Prețul 3 lei.

CARACTERULU.*)

Insușirile caracterului.

2. Stăpânirea de sine și abnegarea.

De mare stăpânire de sine avem lipsă, ca să fim liniștiți

*) După Smiles-Rudow. A se vedă Nr. 188 alți „Gaz. Trans.“ din 1891.

— Bogda proste, badeo, de învățatură... Dór a d-tale o fi mai bună, că după urma celorlalte m'am ales totu cu băta.

Și Ionu ajută pe cărașu, de-s'puse carul pe rōte și muierea în car.

Așa se dice, mēi băiete când veți nevoia: Arđ'o focul s'o arđ!

Șarga nici de astă-dată nu pricepuse lovitura care pocnise la auđ... dér simți réu sfichiul biciului lui Ionu și deci porni ăr.

Nu mai nu-și scuturase fōlele care sună a deșertu nici cât ai dice de o mie de ori Dōmne miluesce și se opri Șarga speriată de o pālălai mare ce vedu înaintea ei. Ardea unu coșu la casa unu țeran și fumulu eșia în valuri negre și întesite prin ursōica coperișului.

— Arđ'o focul s'o arđ striga mereu după învățatura cărașului, privind la focul care cât de cât se țignescă prin coperișul de stufu alți casei.

— Sē-mi arđ focul casa? Așa imi doresc tu, afurisite, strigă bietul proprietar alți casei, de lângă puțu de unde scoate apă?

Și cum era cu donița cu apă, se repede la căruța lui Ionu și mi-lu boteză de mi-lu mōie, ca pe unu șorece murat în putina cu varză.

— Aoleu! da ce faci?...

— Sē nu mai dice: „Arđ'o focul” nătărăule; când veți nevoia omului di: „Săriți omeni bun!”

De câte ori primea câte o păpară, Ionu își rēsbuna pe biata Șarga, care simția câte două, trei sfichii ardeiate de biciu, care ca să pornescă, ca și când biata iapă s'ar fi împotrivită la așa ceva. Plist! Plist! Șarga scutura din spinare după obiceiul ei, ca și când s'ar fi simțit pișcată de unu tăun, și porni. Ionu striga câtă ilu ținea gura: *Săriți omeni bun!*

Câtă merse Șarga ca cale pus-tie, numai oiorele se sburătăceau, speriate de strigătele lui Ionu, dér éta că acum căruța intră într'unu sat mare.

— Săriți omeni bun!... Săriți omeni bun!...

Sătenii auđind așa strigăte, alergă care mai de care după căruța lui Ionu scootindu că dór nu-și pōte fustruni Șarga și că i-e frică să nu-lu restōre într'unu șanțu să-i frângă junghiătura gătului.

— Ptru! ptru! striga mai care. Și unii apuca de rōtă, altul de dārlogii șargei, alți treilea se puse în fața iepei, minunată de ostentela ce-și da atăția o-

meni s'o facă să stea, pre dēasa, care nici oorea alt-ceva mai cu poftă.

— Săriți omeni bun! nu înceta de a dice Ionu și când șarga recunosctōre sătenilor se opri.

— Ce este? ce este?

Și cum nu era nimic:

— E bētū, omeni bun, dice unul din săteni.

— Ori e nebun adaugă altul...

— Nebun dēu, strigă alți treilea...

Apoi când trei își dice că ești așa și pe dincolo, așa și pe dincolo te socōte lumea întregă...

— Stați mă, strigă Șoltuzul... În sē-lu ducem la casa satului, până i-om da de căpētăni.

— Ci-ca nebunilor, ca sē-i liniștesc, se le dai câte o chelfanēla cu nuiaoa, jupănū Șoltuze, mai spune și paracaiserul.

— Săriți omeni bun, striga mai tare Ionu, auđind de băta.

— Așa și-i vorba? Pe elu, băeți!

— Și japū!... și pleosc!

— Totu mai strig: săriți omeni bun, de ai sculat în picioare totu satul?

— Aoleu nu mai strig... Da cum se dice jupănū Șoltuze morarului?

Din una alta, înțelese totu satul, că Ionu era subțire de minte oātu vērful acului și că merge la mōră să macine porumbul din sac și că l'a trimis maică-sa.

— Da cum te-a învățat măta?

— Câte unu pumn de fiă-ce demerliă, se dau...

— Bine te-a sfătuit, mă prostule.

Uite, mōra e colo în vale, la iazul lui Cuza Bărboșul. Du-te și macină, că-i veni la rindū lesne, că ați nu macină nici pācalabul, nici vel-vornicul din orașu, nici Șoltuzul, nici pāgarii, nici popa Onufrie.

— Ce minunația! gândi Ionu; după vorbile mamei am mănecat bătaia, nu mai câtă am eșit din sat, și acum mă întorc iar la vorbele mamei!... Se vede unde am fost ci-că întorsu la țigă... Hi! sargo!... „Câte unu pumn de fie-ce demerliă!...”

— Ptru, ptru, șargo!

Ionu ajuns la mōră... Tocmai eșia din mōră cel din urmă sac de făină și morarul se gătia, neavēndu grăunțe în coșu, se dea drumul apei, se oprēcă rōta. Câtă vedu șarga oprindu-se în bătaura mōrei, morarul veni de ajutor pe Ionu să descarce sacul și pe dată ilu

față cu cei ce ne clevesc. Pentru această avem multe exemple dela ómenii mari.

Astfelu unú Atenianú începu se ocărăscă în față pe marele Pericle. Acesta se făcea că n'aude. Atunci Atenianulú îl urmări ocărăndu-lú tótă ziua, până când séra Pericle ajunse acasă. După ce intră în casa sa, Pericle porunci sclavului séu, sé petrécă pe celú ce mereu striga în contra lui cu o torță acasă, deórece intr'aceea se făcuse de totú întunerec.

Și mai politicósu ca Pericle a fostú Mohallib ben Ali Zofra. Elú aúdi odată cum întreba unú june pe altulú despre elú: „Este acesta Mohallib?” I-se răspunse că „da”, la ceea ce răspunse acela „nu e vrednicú nici cincí sute de dirheme”. — În nóptea urmátóre Mohallib luà suma acésta, o duse la cortulú acelu june și bătú la ușă. După ce îi deschise acela, Mohallib îi dădú banii cu cuvintele: „Ia banii, cu câți ai prețuitú tu pe Mohallib. De l'ai fi prețuitú cu cincí mii de denari, fiule, eu ți i-ași fi adusú”.

Esemples de aceste aflămú la Arabi nu puține. Ei au și diferite proverbe, cari nu desaprobă numai clevesc, ci desaprobă chiar în genere când omulú vorbesce despre altulú séu celú puținú declară tăcerea ca mai cu minte. Astfelú dicú proverbele lorú: „A tăcé e lucru bunú a vorbi e lucru fără de folosú și aduce caintă”. Ori cunoscutulú: „a vorbi e argintú, a tăcé aurú”. „Acela este celú mai păcátósú, care nu póte sé păstreze nici măcarú secretulú séu. Căci celú ce-și dá pe față planulú séu, nu și-lú ajunge.”

Cei mai esperți bărbați au dísu adeseori, că nu arareori le-a párutú réu că au vorbitú, nici-odată însé nu le-a párutú réu că au tăcutú. Pythagora díce: Taci, ori decă tu, spune ceva ce e mai bunú ca tăcerea. Și Herbet díce: vorbesce la obiectú, ori taci înțeleptesce! Franciscú de Sales díce: Mai bine sé tacă omulú decátú sé spuná adevérulú cu rea intențiune și asttelú sé strice o bucată buná cu-o garniturá rea.

Unú esemplu frumosú de stăpânire de sine ne dá de Leone, unú nobilú spaniolú din veaculú alú 16-lea, care multá vreme a lánceđitú lipsitú de luminá și de

societate în închisorile incușițiunei, pentru că a tradusú biblia în limba sa. După eliberarea sa, se adunase mare multíme de ascultători în sala în care ținea elú prelegerile sale și unde éráși apărú după multú timpú. Toți áșteptau sé audá ceva despre nedreptatea ce i-s'a făcutú. De Leone însé continuá simplu prelegerile sale, de acolo, de unde fú silitú a le întrepu deodată înainte cu cincí ani, folosindu-se în introducere de obicnutele cuvinte: „Amú dísu erí, că ș. c. l.”

Nu judecați, ca sé nu fiți judecați! Suflete mici și mărginite suntú cele dintei gata a condamna pe alții, pentru că n'au esperiență și nu știu la câte ispite póte fi espusú omulú, și ce slábiciuni au și cei mai tari. Astfelú díce Goethe: „Eu nu védú făcându-se o greșélá, pe care n'aș fi putut'ó face și eu” — Și Ionathan Bradford a strigatú când a védutú că ducú pe unú făcétorú de rele în închisóre: „Acolo ar merge Bradford, decă îndurarea lui Dumneđu nu ar fi împiedecatú acésta!” Chiar și unú preotú așa de strictú ca Stier a dísu odată: Cine vré sé se cuteze a măsura cu ochii séi mărginiți printre țesăturile încălcite de mii de ori, cauzele și efectele, unde începe culpa și responsabilitatea omului și unde încetéză? Numai Dumneđu póte sé judece; sé lăsámú dér lui judecata! — Fie-care ar trebui sé védá bérna în ochii séi, înainte de a voi sé scóță așchia din ochiulú altuia și sé se róge, cum a scrisú regina Carolina Matilda la teréstra închisorii sale: O păstréză-mi nevinováția, ér pe alții fá-i mari!

Cum strigi în pădure așa îți răspunde dintr'insa. Noi secerámú ca pretutindení, așa și în purtarea nóstrá față cu lumea, ceea ce amú séménatú. Față cu celú prietinosú estú prietinosú, față cu ce-i ursudí, ursudú; pe celú ce mustrá în continuu, îlú mustrá și alții și omulú certáretú totdeuna găsesce certá. Decă suntemú cu neîncredere și résbunătorí, întâmpinámú neîncredere și résbunare. Cineva mergéndú séra acasă, se jálui cátrá pázitorulú de nópte, cá-lú urmăresce necurmatú o figurá întunecósá și amenințátóre — era propria lui umbrá. Astfelú viața nu este de ordinarú decátú oglinda și umbra nóstrá propriá. (Va urma.)

Acsiome în versuri.

— Fapta nobilá și buná
Pórtá 'n sine-a sa rêsplatá,
Și n'ástéptá dela nime
Ca sé fiá premiatá-

— De multe-ori o schinteie
Sate 'ntregi face sé peie.

— Cine n'a gustatú amarulú
Nu scie ce e zăharulú.

— Osulú decă se usucá,
Nice cáinii nu-lú mánancá.

— Cu câtú lemnulú e mai mare,
Cu-atátú cade mai tare.

— Cine amáná,
Scapá din máná.

— Cánele care nu latrá
Te mușcă stándú lângá vatrá.

— Nu este nici o făcutá,
Sé rémáná nesciutá

Deci:
Lucruri tainice nu-i bine
Sé le spunemú chiar la vine.

— Ce-i în máná
Nu-i minciuná;
Ce-i în carte-i
Mai departe.

— Șépte sate n'au ce-ți face
Decă tací și le dai pace.

— Lacomulú până a nu cere,
Nu mánancá cu plăcere.

— Fapta buná
E cununá;
Er cea rea
Povara grea.

— Páméntulú până nu-lú calci
Oale din elú n'ó sé faci.

— Cu de-ai ței sé máná sé bei,
Datorii sé n'ai la ei.

— Când vede omulú nevoia,
Vorbesce ce nu e voia.

— Cine 'ntrebá nimeresce,
Și pašulú nu și-lú greșesce.

E ușorú a vinde,
Mai greu a cuprinde.

— Tótá apă: micá, mare,
Pe ríndú se securá în mare.

Culese de Ioanú Petranú.

Celú mai vrednicú.

Se díce, că odatá a muritú unú împérátú, care stăpânise fórté réu peste țera sa. După elú rémaserá patru feciori, cari se certau pentru domniá.

Atunci se adunará sftncii împérátului și bétránii țerii și díserá: „Sé nu fiá împérátú celú dintei feciorú, nici vre-unulú din ceialaltí, decă nu este înțeleptú și vrednicú sé stăpánescá preste țérá”. Er cátrá feciorii împérátului díserá: „Decă cunósceți voi fărădelegile találui vostru, și decă le desprețuiți, acela dintre voi sé se privescá de mai înțeleptú și mai vrednicú, acela sé se urce pe scaunulú împérátescú, care va înșira mai multe păcate d'ale tátâne-séu și în publicú va promite, că le va urgisi și le va încunjura.”

Atunci începú celú d'intei și numérá o sutá de păcate d'ale tátálui séu. Ca elú nu scie nici unulú dintre frați, gánda elú, — lui trebuie sé i-se dée coróná.

Alú doilea numérá doué sute de fărădelegi și ocări amarú pe tátálú séu și elú gánda, că a-buná sémá elú o sé capete tronulú. Venindú alú treilea la rëndú numérá trei sute de păcate, înșirá ticáloșiá după ticáloșiá și nu-i lăsá bunú nici câtú e negru sub unghia

În sfêrșitú fú chiámatú alú patrúlea. Acesta díse: „Imi pare fórté réu, că frații mei clevescú pe tátálú meu așa de tare, fără rușine și fără sfielá. Eu, decă ași sci trei mii de fărădelegi, inima mea le-ar desprețui, dér buzele mele nu le ar rosti, pentru-cá elú mi-a fostú mie tátá.”

Atunci se ridicará sftncii și bétránii poporului, privirá unú momentú uni la alți, pe urmă îlú îmbráțișará și strigará cu bucuria: „Tu estí celú mai vrednicú, tu sé ne fi împérátú”.

Și elú a fostú împérátú înțeleptú și dreptú și poporulú a fostú fericitú sub stăpânirea lui.

M.

Eserciții de limbă.

Lesne-i a díce, bou brézú birlobrézú trage la pírlézú, dér îi mai greu a desbirlobrezú boii birlobrezenilorú de vacile pírlenilorú.

Am o cloșcă pírpáritá pestriță și are doi-spre-đece pui pírpáriti pestriți;

turná în coșú și dete drumulú pietrei.

Când fáina galbená ca aurulú curgea în sacú, Iónú ședea pe gânduri, ráđimatú de ușa morei.

Se bátea elú cu gândulú: o fi vréndú mama sé-i dau eu unú pumnú bietului morarú, ori sé'mí dea elú dela elú câte unulú de fiá-ce dimerliá?

Dér pétra a sfêrșitú de dumaticá bobeles, și pe lingura veșcaí nu se máí prelinge fáina, saculú e plinú cu vérfú.

— Ți-e gata fáina, báete; strigá morarulú.

— Acu-i acu, gândi Iónú.... Pécátú de bietulú morarú! Mai bine sé-i întorcú eu spetele sé'mí dea elú mie.

— Bine, bade morarú.... Haide, dá... Câte unú pumnú de fiá ce dimerliá.

Și întorse spetele cátrá morarú.

Acesta cređu că Iónú cere sé-i pue saculú în spate.

— Acum, îndatá, báete; sé mészurámú... și își luá singurú uiumulú.

Mirarea lui Iónú fú nespúsá, când la urma urmei, după ce mereu își întorsesse spatele, dór i-o da pumnii, se tređi cu saculú în spate, astupátú bine cu o țepusá nouá.

— Ce mai stai? încarcați cáruța! strigá morarulú.

— Sé vede că totú eu trebuie sé-i dau pumní se gánda Iónú, care urcatú în cáruța aședá saculú. Și pe când cugeta sé pogóre ca sé plátescá cu cinste morarulú, acesta trage unú bigiu șargei, care pleca în treapédú:

— Ei i-oiu pláti altá datá, își díse Iónú.

Dér sositú acasă, elú povesti mai-cá-sa páteniile lui, cu vorbele ce-lú învêțase dênse și ómenii din cale.

— Hei! méi Ióne, așa e când nu potrivești vorba după ómeni și după gânduri. Că de-aia imi dícea tata mare:

Fatá, mereu sé gândescí,
La graiu când te hotárescí,
Nu grai la toți c'ó vorbá;
Dupá cuptorú și cociorbá:
Cá de ți-i scurtú cuptorulú,
Íți ajunge vátrarulú;
De-i cuptorulú adencú tare,
Cociorba-i prájina mare.

Veđi cu cine te-nțelnescí,
Când te-apuoi ca sé gráescí,
Cá alt-mintrelea te'nhață.
Cine la graiu vrea povață:
A tăcé mereu învață,
Cá-i de aurú și tăcerea.
La cine n'are puterea,

Și zapișú mereu iscálesce,
Cine mereu flecáresce.
Vorba de i dísa la vreme,
De nimica nu te teme;
Vorba de n'ó potrivești,
Capulú réu ți-lú necinstescí....
Vorba 'n cinste de-i născutá,
Și dușmanulú o ascultá;
Vorba cea nepotrivitá,
E dulama réu croitá:
Nu te'ncape de-i prea strímtá,
Ori o calci cá e prea lungá....
Vorba gólá-i gólá pungá!
Vorba nu-e de priciná,
Când nu ni-i viața seniná;
Este cá n'am potrivitú,
Vorba cu gândulú cinstitú.
.....
Eu povestea-mí am sfêrșitú,
Dér gráit'am potrivitú?

Poesii populare.

Culese din poporú.

Báđiță din depárt'ciortú
Nu-mí trimite atáta dorú
Pe párau și pe isvorú
Și pe gura tuturorú;
Trimete-mí mai puținútelú
Și viná și tu cu elú;
Cá-sú copilá tinerea

Și dorulú nu-lú potú ținea,
Și sú copilá desmerdatá
Cu dorulú nu-'sú invêțatá.

Cántá puilú cucului
Pe grindeulú plugului,
Unde-sú boii 'ncornurați
Și voinici-s 'nspráncenați;
Unde-s boii gingáșei
Ficioarașii ochișei.
Máná-ți bade, boii bine,
Nu ține ochii la mine,
Cá și-a ta mándruță vine.

Din Banatú. Corneliu Ghilázanú.

Dragá-mí este ulița
Unde șede mándruța,
De-ar fi câtú de uriciósá
Totú imi pare cá-i frumosá.

Mándro de dragostea nóstrá
A crescutú unú pomú în cóstá,
A 'nfrunđitú și n'a roditú
Cređéndú, cá noi ne-am uritú,
A 'nfloritú și ne-a legatú,
Cređéndú cá noi ne-am lásatú.

Mé uitaiu din delú în luncá
Sé védú mándra unde lucrá,
La améđi unde se culóá,
Sé mé ducú și sé-i factú umbrá

da-su mai pirpariti pui pirparitei pestriței, decâtu pirparița pestrița.

Capra neagra calca'n petra, petra tare crepa'n patru; crepe'n patru capulu caprei precum crepa petra'n patru.

Capra neagra calca'n petra si din petra 'n clinca; crepe capulu caprii'n clinca.

MULTE SI DE TOATE.

Saulu 'si alfa magarii.

Trei glumeți se intalnira cu unu jidovu betranu. 'Buna dimineța tata Avrame!' striga celu dintaiu. 'Buna dimineța, tata Isaac!' duse alu doilea. 'Buna dimineța, tata Iacobu!' striga alu treilea. 'Ve inșelați domniloru, eu nu suntu nici Avramu, nici Isaacu, nici Iacobu, ci suntu Saulu, care a plecatu se caute magarii tatalui seu si ieca, ca i-a gasitu!'

Raspunsulu unui recutu.

Unu oficeru, vedendu ca unu recutu nu pote nimeri tinta, 'i duse se pusce in porta surei. Recrutulu pusca, der greși. 'Ce neindemnatocu esci!' striga oficerulu, 'nu esci in stare se nimeresci nici porta surei!' 'Asta nu face nimicu' raspunde recutul, 'fiindca dusmanii nu vinu totu-deuna pe porta, ci vinu si pe delaturu!'

Trageri la sorti.

Losuri Basilica, 1 Sept. n. Seriiile cu Nrii: 51/95 43/45 46/2 202/44 230/32 319/48 349/35 571/43 679/64 802/55 929/51 1067/61 1079/25 1233/43 1318/43 1319/77 1350/12 1452/56 1467/18 1484/57 1542/96 1655/80 1668/75 1691/10 1700/66 1718/57 1771/36 1890/34 2157/31 2259/95 2287/66 2347/67 2503/39 2528/19 2548/65 2601/32 2677/55 2713/94 2887/81 2941/23 3001/34 3478/59 3567/100 3720/17 3720/59 3734/96 3751/93 3852/84 3892/87 4061/28 4331/62 4363/11 4416/8 4486/41 4629/74 4748/12 4794/20 4903/2 5030/62 5311/31 5523/84 5562/7 5578/36 5597/2 5757/45 5836/19 5897/60 5926/51 5965/76 5570/2 6093/39 6314/42 6318/63 6397/50 6467/64 6493/81 6559/82 6561/4 6566/13 6836/28 9865/68 6876/7 7130/73 7378/41 7476/19 7506/4 7518/89 7605/15 7668/85 7718/9 7931/91 7954/2 7972/44.

La amortisatiune ser: 510 991 1955 2529 3448 3453 3790 3803 4183 5411 5555 6203 6630 6809 7262 7344 7524 7657.

Se n'o arda soarele Ca-i alba ca domnele.

Vai de mine sera vine Si n'am vorovitu cu nime Si cu cine-as vorovi N'am cale a mes'ntelni. Si pe cine eu dorescu N'am cale selu intelnescu.

Tera Otului. Dimitrie Mandaalu.

Moru, mandrufo, si m'aprindu Cand te vedu pe drumu trecendu Din catrinta sbirnaindu Mie din mana facendu. Cand treci, mandro, pangă mine Plange inimiora'n mine; Cand te vedu, mandro, pe vale, Multu mi-i drag'a-ta umblare, Cand te vedu, mandro, la dosu, Mi-i dragu alu teu portu frumosu; Si la fata si la dosu, Ca la fata-i Erbă creta, Pre la pole-i Sirmă mole, Pe la sinu-i Romancuța Tuce-ti neic'a-ta gurița.

Din Banatu. Vasiliu Jianu.

Bursa de marfuri din Budapesta dela 10 Sept. n. 1891

Table with columns: Săminte, Căutatea per Hect., Prețul per 100 chilgr., dela până. Rows include Grâu Bănățenesc, Grâu dela Tisa, Grâu de Pesta, etc.

Table with columns: Produse div., Soiulu, Cursulu, dela până. Rows include Sem. de trif., Luțernă ungar. franceză, roșiă rafinată duplu, etc.

Prețurile cerealelor din piața Brașov.

Table with columns: Măsura sau greutatea, Calitatea, Valuta austriacă. Rows include 1 H.-L., Grâu cel mai frumos, mijlociu, mai slabu, etc.

Calendarul septemanel. Table with columns: Septembrie, are 30 zile, Săptămâni, Săptămâni. Rows include 1 Cuv. Simeon Stălp., 2 Mart. Mamantă, etc.

Cursulu pieței Brașov.

Table with columns: Banenote românesce, Argintu românescu, Napoleone-d'ori, Lire turcesci, Imperiali, Galbin. Rows include Banenote românesce Cump. 928, Vând. 930, etc.

Tergulu de rimatori din Steinbruch. La 8 Sept. n. starea rimatorilor a fostu de 148,084 capete, la 9 Sept. au intratu 1931 capete si au esitu 2621 ramanendu la 31 Aug. unu numaru de 1423 4 capete. Se notaza: marfa un-guresca veche, grea dela — până la — cr. marfa un-guresca tineră grea dela 48 — cr. până la 48 1/2, cr., de mijlocu dela 49 cr. până la 49 1/2, cr. — ușora dela 50 — cr. până la 51 — cr. — Marfa țărănescă grea dela — până la — cr. — de mijlocu dela — cr. până la — cr. ușora dela 49 — cr. până la 51 cr. — Marfa de România de Băkonu grea dela — cr. până la — cr. transito mijlociu grea dela — cr. până la — cr. însă transito ușora dela — cr. până la — cr. transito dto țepoșă grea dela — cr. până la — cr. transito mijlociu dela — cr. până la — cr. Marfa sârbescă grea dela 47—48 — cr. transito, mijlociu grea dela 47—48 cr. transito. ușora dela 48—49 1/2, cr. Porci îngrășați de unu anu dela — cr. până la — cr., îngrășați cu cucuruzu dela — cr. până la — cr., îngrășați cu ghindă dela — cr. până la — cr. Cântăriți la gară cu 4 1/2.

(Balsamul de vietă alu lui Dr. Rosa.) Dintre toate organele, cari compun interiorulu corpulu omenescu, cele mai importante suntu fără indoială stomachulu și canalulu intestinilor. Pentru aceea este consultu, ca la cea mai mică bolnăvire a acestoru organe să aibă fie-cine unu medicamentu la îndemână, care după o scurtă întrebunțare se delature bôla. Unu asemenea medicamentu probatu este 'Balsamulu de vietă alu lui Dr. Rosa,' cunoscutu și foarte plăcutu de decenii în întregă Austro-Ungaria, se prepară în farmacia lui B. Fragner, Praga și se capetă în toate farmaciile mai mari.

Cursulu la bursa din Viena.

Table with columns: din 11 Septembrie a. c. 1891, Renta de aur 4%, Renta de hârtă 5%,mprumutul căilor ferate ungare, aur, dto argintu, Amortisarea datoriei căilor ferate de ostu ungare, etc.

Proprietaru: Dr. Aurel Mureșianu. Redactoru responsabilu interimalu: Gregoriu Maioru.

Advertisement for EDITURA Librăriei NICOLAE I. CIURCU, Brașov. Cărți școlastice. Includes a logo with an eagle and text: 'pentru școlile populare aprobate de Înaltul Ministeriu reg. ung. prin ordinațiune ministerială, parte de Veneratul Consistor Archidiececan din Sibiu, de Veneratul Consistoriu Diecesan din Caransebeș și de Reuniunea învățătorilor rom. din diecesau Aradului și ținutul Sălagiului'. Lists various books and their prices.

Verfälschte schwarze Seide.

Man verbrenne ein Musterchen des Stoffes von dem man kaufen will, und die etwaige Verfälschung tritt sofort zu Tage: Echte, rein gefärbte Seide fräufelt sofort zusammen, verläßt bald und hinterläßt wenig Asche von ganz hellbräunlicher Farbe.— Verfälschte Seide (die leicht speckig wird und bricht) brennt langsam fort, namentlich glimmen die „Schußfäden“ weiter (wenn sie mit Farbstoff erschwert), und hinterläßt eine dunfelbraune Asche, die sich im Gegensatz zur echten Seide nicht fräufelt, sondern krümmt. Zerdrückt man die Asche der echten Seide, so zerfällt sie, die der verfälschten nicht. Das Seidenfabrik-Depôt von **G. Henneberg** (K. u. K. Hofliefer.), **Zürich** versendet gern Muster von seinen echten Seidenstoffen Jederman n, und liefert einzelne Roben und ganze Stücke porto- und zollfrei in's Haus.

Turnătoră de feră și fabrică de mașini a lui SCHLICK
SOCIETATE PE ACȚII ÎN BUDAPESTA.

FABRICA ȘI BIROUL CENTRALŪ: VI., Kűlső vác-út 1696/99, BIROULŪ ÎN ORAȘŪ ȘI DEPOSITULŪ VI., Podmaniczky-utca 14,

Recomandă escelentă construatele

Garnituri de treieratŪ cu aburŪ și cu vĕrtejŪ (Göpel), precum și cu mai multe din cele mai mari premii distinsele

Pluguri patent. ale lui SCHLICK cu 2 și 3 brazde, Pluguri Rayol patent.,

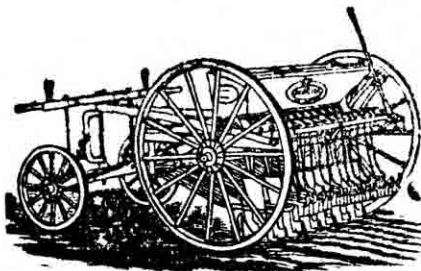

Pluguri-Rayol, Pluguri originale ale lui Schlick și pluguri Vidats pentru o brazdă, unelte pentru lucrarea pământului, grape și spărgătorii de bulgări.

584,24—22

Mașini de semănatŪ în rânduri „HALADAS“, patentate ale lui Schlick.

Mai departe s'afă în depositŪ mori pentru curățitul cerealelorŪ (sistemŪ Baker și Vidats), mașini pentru prepararea nutrețului, batŵze de porumbŪ (cuouruzŪ), mori pentru uruiatŪ, mori de uruiatŪ cu putere de aburŪ „Hungaria“ patent. lui Jokáy, mori de măcinatŪ și instalațiuni pentru mori de ulei.

Mașini originale americane de seceratŪ și legatŪ snopii, mașini de cositŪ erva, cāi ferate pentru câmpŪ etc.

Prețurile cele mai eftine. — Condițiuni favorabile pentru plată.

Prețuri-curente la cerere gratis și franco.

AjutorŪ grabnicŪ și sigurŪ

pentru

SUFERINȚE DE STOMACHŪ ȘI URMĂRILE ACESTORA !!

Mijlocul celŪ mai bunŪ și eftace pentru mântuirea sănătății, curățirea sucurilorŪ precum și a sângelui și pentru promovarea unei mistuirŪ bune este deja pretutindena cunoscutulŪ și plăcutulŪ

„Dr. Rosa's Lebens-Balsam“.

AcestŪ balsamŪ preparatŪ cu îngrijire din erburile alpine cele mai bune și tă măduire se dovedese ca fŵrte folositorŪ în contra tuturorŪ greutățilorŪ de mistuire cārcel de stomachŪ, lipsa de apetitŪ, rigăelei, congestiunilorŪ, haemoroidelorŪ etc. etc. În urma efticacității sale a devenitŪ acestŪ balsamŪ acum unŪ sigurŪ și doveditŪ medicamentŪ de casă popularŪ.

Sticla mare costă 1 fl., mică 50 cr.

Mii de scrisori de recunoștință stau la dispozițiă!

FIȚI ATENȚII!!!

Spre a evita înșelătorii, facŪ pe fiecare atentŪ, cā fiecare sticlă cu Dr. Rosa's Lebens-Balsam, care singurŪ numai de mine este preparatŪ după receta originală, este învĕlită în hărtiă grosă albastră, care poartă în lungul ei inscripțiă: Dr. Rosa's Lebens-Balsam din farmacia „zum schwarzen Adler“, B. Fragner, Prag, 205—3“ în limba germană, boemă, ungară și franceză, și cari suntŪ provădute cu alăturata marcă a „brieei luate sub scutulŪ legalŪ.

Dr. Rosa's Lebens-Balsam

VeritabilŪ se pŵte procura numai în DepositulŪ principalŪ alŪ producătorului

B. Fragner,

Farmacia „Zum schwarzen Adler“ Prag 205—3.

În Budapesta: la farmacia I. von Tŵrök. Tŵte farmaciile din BrașovŪ, precum și tŵte farmaciile mai mari din monarchia Austro-ungară au deposite din acestŪ balsamŪ de vieță.

TotŪ de acolo se pŵte avea:

Alifia de casă universală de Praga

(Prager Universal-Haoussalbe)

unŪ medicamentŪ sigurŪ și prin mii de scrisori de mulțămire recunoscutŪ în contra tuturorŪ inflamațiunilorŪ, rănilorŪ și umflăturilorŪ.

Acestă se ntrebuințeză cu succesŪ sigurŪ la inflamațiuni. la stagnațiunea laptelui și întărirea țitelorŪ cu ocaziunea întĕrcării copilului, la abscese, ucere, pustule cu puroiu, carbuncule; copturi la unghie, la panariții (ulcerațiuni la degete, la întărituri, umflături, tumŵrea glandulelorŪ limfatice, lipome etc. — Tŵte inflamațiunile, umflături, întărituri se vindecă în timpulŪ celŪ mai scurtŪ; la casurŪ însă, unde s'a formatŪ deja puroiu absorbă buba și ŵ vindecă în timpulŪ celŪ mai scurtŪ fără dureri.

In cutiŵre à 25 și 35 cr.

FIȚI ATENȚII!

De ŵrcece alifia de casă universală de Praga se imiteză fŵrte desŪ, facŪ pe fiecare atentŪ, ca singurŪ numai la mine se preparēză după receta originală. Acestă este numai atuncŪ veritabilă, decă cutiŵrele din metalŪ galbinŪ, în cari se pune, suntŪ înfășurate în hărtiă roșă pe care s'afă tipărită în 9 limbi explicațiunea cum se se întrebuițeze, împachetate și în cartŵne vinete — cari suntŪ provădute cu marca fabricii de mai susŪ.

BalsamŪ pentru aușŪ.

(Gehŵr-Balsam)

CelŪ măi probatŪ și prin multe încercări celŪ mai tameinicŪ medicamentŪ pentru vindecarea aușului greu și spre redobândirea aușului perdutŪ. 1 Flacon 1 fl. 603,26—8

In negoțulŪ de bęcănie și bumbęcărie alŪ subsemnațilorŪ, se afă unŪ postŪ vacantŪ ca

CALFA
(COMIS).

Se cere de a cunoșce pe lângă limba română și cea germană și maghiară.

IOAN DUȘOIU & FIU.

PUBLICAȚIUNE.

Din fundațiunea senatorului **FridericŪ de Closius** se dau sume de bani până la 10,000 fl. v. a. cu garanțiă hipotecară și cu interese 6% și celŪ puținŪ 1% amortisațiune.

Doritorii sē se anunțe la subscrisulŪ magistratŪ.

BrașovŪ, în 29 AugustŪ 1891.

MagistratulŪ orașenescŪ.

Numere singurateice din „Gazeta Transilvaniei“ à 5 cr. se potŪ cumpĕra în librăria **Nicolae Ciurcu**, și în tutungeria **I. Gross**.

Viena 1873. Medalia pentru meritŪ.	Budapesta 1885 Dipl. de onŵre.	Esseg 1889. Dipl. de onŵre.	N.-Palanka 1887 Med. de aurŪ.	Dipl. de onŵre Londra 1878.
---------------------------------------	-----------------------------------	--------------------------------	----------------------------------	-----------------------------

IosifŪ Csik

c. și r. escl. priv.

Prima fabrică de **Syrmier Portland-Cement** și varŪ-hydraulic în **BEOCSIN**.

BiroulŪ-CentralŪ și depositulŪ: **Budapesta, V., Rudolfsquai 8**, recomandă onor. d-ni țidarŪ și arhitecți, întreprinderilorŪ de construcțiuni, proprietarilorŪ, comitetelorŪ rurale și bisericesci, precum și onor. publicŪ doritorŪ de a clădi, propriile sale fabricate în

Portland-Cement și varŪ hydraulicŪ,

cari se liferēză totdeuna în calitate escelentă. — Prețuri curente și informațiuni se trimitŪ la cerere punctualŪ.

581,98—88

ParisŪ 1876 med. de bronz.	Keeskemĕt 1872 med. de argint.	Neusatz 1875 med. de aurŪ	Szeged 1878 med. p. meritŪ	TriestŪ 1883 med. de aurŪ
-------------------------------	-----------------------------------	------------------------------	-------------------------------	------------------------------

ABONAMENTE

la

„GAZETA TRANSILVANIEI“

PrețulŪ abonamentului este:

Pentru Austro-Ungaria:

- Pe trei luni . . . . . 3 fl. —
- Pe șese luni . . . . . 6 fl. —
- Pe unŪ anŪ . . . . . 12 fl. —

Pentru România și străinătate:

- Pe trei luni . . . . . 10 fr.
- Pe șese luni . . . . . 20 fr.
- Pe unŪ anŪ . . . . . 40 fr.

Abonamente la numerele cu data de Duminęcă.

Pentru Austro-Ungaria:

- Pe anŪ . . . . . 2 fl. —
- Pe șese luni . . . . . 1 fl. —
- Pe trei luni . . . . . 50 cr.

Pentru România și străinătate:

- Pe anŪ . . . . . 8 franci.
- Pe șese luni . . . . . 4 franci.
- Pe trei luni . . . . . 2 franci.

Abonamentele se facŪ mai ușorŪ și mai repede prin mandate poștale.

Domnii, cari se vorŪ abona din nou, sē binevoiēscă a scrie adresa lămuritŪ și a arăta și poșta ultimă.

Administrațiunea „Gazetei Transilvaniei.“

AvisŪ d-lorŪ abonați!

Rugăm pe d-nii abonați ca la reînŵirea prenumerațiunei sē binevoiēscă a scrie pe couponulŪ mandatului poștalŪ și numerii de pe fășia sub care au primitŪ țiarulŪ nostru până acuma.

Domnii, ce se abonēză din nou, sē binevoiēscă a scrie adresa lămuritŪ și sē arate și poșta ultimă.

Totodată facemŪ cunoscutŪ tuturorŪ D-lorŪ abonați, cā mai avemŪ din anii trecuți numerŪ pentru complectarea colecțiunilorŪ „Gazetei“, precum și câteva întregi colecțiuni, pentru cari se potŪ adresa la subsemnata Administrațiune în casŪ de trebuință.

Administraț. „Gaz. Trans.“